

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS
2001 – 2004 METŲ
PROGRAMA**

VILNIUS, 2001

Lietuvos Respublikos 12-oji Vyriausybė įgyvendindama “Pagrindinius bendro darbo tikslus“ ir atsižvelgdama į Lietuvos socialdemokratų partijos ir Naujosios sąjungos (socialliberalų) rinkimų programų nuostatas:

plėtos politinę, ekonominę, socialinę bei kultūrinę demokratiją, ryžtingai gins žmonių teises ir užtikrins jų gyvybės, sveikatos, turto saugumą bei socialines garantijas;

sutelks dėmesį svarbiausioms gyventojams problemoms, tokioms kaip užimtumo didinimui ir skurdo mažinimui, spręsti;

garantuos užsienio politikos tęstinumą, laikysis tarptautinių įsipareigojimų, toliau sieks Lietuvos integracijos į Europos sąjungą ir NATO bei gerų kaimyninių santykių su kitomis valstybėmis;

skirs prioritetinį dėmesį investicijoms į žmogų, spartins informacinės ir žinių visuomenės kūrimą, mokslo ir technologijų plėtrą;

vykdys apgalvotas ir efektyvias ekonomines reformas, skatindama gamybą ir paslaugas, įgyvendins socialiai orientuotą rinkos ekonomiką;

vykdys skaidrią ir racionalią privatizaciją, atitinkančią nacionalinius Lietuvos interesus, sieks išsaugoti valstybės įtaką strateginių ūkio objektų valdymui;

sudarys palankias sąlygas užsienio ir vidaus investuotojams, skatins verslo, ypač smulkaus ir vidutinio, plėtrą, šalins biurokratinis suvaržymus;

pakeis neigiamą požiūrį į kaimo problemas ir sieks, kad Lietuvos žemės ūkis būtų efektyvus, konkurencingas Europos Sąjungoje;

tobulins valstybės valdymą, reikalaus valstybės tarnautojų atsakomybės už pareigų vykdymą, sutvarkys jų darbo apmokėjimo sistemą;

sieks kuo platesnio politinių jėgų sutarimo svarbiausiais Tautos gyvenimo klausimais, bendradarbiaus su socialiniais partneriais.

Valstybės politikos tęstinumas, nuoseklios reformos ir efektyvus valdymas taps pagrindiniais 12-osios Vyriausybės veiklos principais. Remiantis Lietuvos mokslo ir technologijų baltąją knygą bus parengta ilgalaikė nacionalinės plėtros strategija.

Įgyvendindama pagrindinius tikslus Lietuvos Respublikos Vyriausybė laikysis nuostatų, išdėstytų šioje Programoje.

TURINYS

I. DARBAS IR SOCIALINĖ APSAUGA.....	4
1.1. Darbo politika.....	4
1.2. Socialinis draudimas	5
1.3. Pajamų garantijos ir skurdo mažinimas	5
1.4. Socialinė parama	6
1.5. Žmonių su negalia integracija	6
1.6. Šeimos, vaikų ir jaunimo rėmimas	6
II. ŠVIETIMAS IR MOKSLAS	7
2.1. Bendrasis ugdymas ir profesinis rengimas.....	7
2.2. Mokslas ir studijos	8
III. INFORMACINĖS IR ŽINIŲ VISUOMENĖS PLĖTRA	9
IV. KULTŪRA.....	10
V. SVEIKATOS APSAUGA	11
VI. FINANSŲ POLITIKA	12
6.1. Mokesčių ir mokesčių administravimo politika	12
6.2. Biudžeto politika	13
6.3. Valstybės skolinimosi politika	13
6.4. Investicijų politika.....	14
6.5. Kapitalo ir pinigų politika	14
VII. ŪKIO POLITIKA	14
7.1. Ekonominė politika ir investicijos į ūkį	14
7.2. Valstybės turtas ir privatizavimas	15
7.3. Verslo aplinkos sąlygų gerinimas	16
7.4. Regioninė politika	17
7.5. Energetika	17
VIII. TRANSPORTO SISTEMA.....	18
IX. ŽEMĖS ŪKIS IR KAIMO PLĖTRA.....	20
X. APLINKOS APSAUGA IR URBANISTINĖ PLĖTRA.....	21
XI. TEISĖSAUGA IR TEISĖTVARKA.....	22
11.1. Teisės kūrimas.....	22
11.2. Teisės įgyvendinimas	23
11.3. Asmens saugumas ir teisėsauga	23
XII. VALSTYBĖS VALDYMAS	24
XIII. NACIONALINIS SAUGUMAS IR KRAŠTO APSAUGA	26
XIV. UŽSIENIO POLITIKA	27
14.1. Integracija į Europos Sąjungą	27
14.2. Narystės NATO siekis.....	28
14.3. Geros kaimynystės plėtra bei regioninis bendradarbiavimas	28
14.4. Ekonominė ir kultūrinė diplomatija	29
14.5. Užsienio politikos tikslų įgyvendinimas	29

I. DARBAS IR SOCIALINĖ APSAUGA

1. 1. DARBO POLITIKA

Mažinant nedarbą pasitelkti ekonomines, fiskalines, monetarines, švietimo, verslo aplinkos gerinimo, regioninės plėtros bei regioninių skirtumų išlyginimo, darbo rinkos ir kitas reikiamas priemones. Tuo pačiu gerinti už šias priemones atsakingų institucijų veiklos koordinavimą bei stiprinti jų atsakomybę, efektyviau naudotis rengimosi narystei Europos Sąjungoje teikiamomis galimybėmis bei užsienio donorų parama.

Nukreipti nedarbo mažinimo ir prevencijos priemonės pirmiausia į didžiausio nedarbo regionus, restruktūrizavimo bei privatizavimo neigiamai paveiktus ūkio sektorius, teritorijas, įmones, labiausiai darbo rinkoje pažeidžiamas gyventojų grupes.

Remti geografiškai tolygią ekonomikos plėtrą, skatinti investicijas, gerinti paramą regionų verslui, rūpintis darbo jėgos kvalifikacija ir orientavimu į vietinę rinką.

Sukurti ir įdiegti darbo vietų monitoringo sistemą, kaip sąlygą naujų darbo vietų kūrimui ir ūkio plėtrai.

Sudaryti geresnes sąlygas Lietuvos gyventojams legaliai įsidarbinti kitose šalyse, neprarandant įgytų teisių į socialinę bei sveikatos apsaugą, tuo pačiu vertinant, kaip šie procesai paveiks mūsų nacionalinę darbo rinką.

Labiau susieti teisę į bedarbio pašalpą su asmens aktyvumu ieškant darbo ir dalyvavimu aktyviose darbo rinkos priemonėse. Aktyvias darbo rinkos priemones finansuoti iš Nacionalinio biudžeto lėšų ir efektyviau jas naudoti.

Didinti gyventojų įsidarbinimo galimybes, aktyvinant darbo rinkos politiką, plėtojant darbo rinkos mokymą, profesinį orientavimą, ypatingai jaunimui, ilgalaikiams bedarbiams, neįgaliesiems, priešpensinio amžiaus asmenims, moterims, įvairioms rizikos grupėms, didinant viešųjų ir remiamųjų darbų apimtį bei derinant juos su mokymu.

Tobulinti darbo biržų ir darbo rinkos mokymo tarnybų veiklą, didinti jų savarankiškumą, atsakomybę už padėtį darbo rinkoje ir sąveiką su savivaldybėmis bei darbo rinkos partneriais.

Didinti galimybes darbdaviams ir darbuotojams prisitaikyti prie rinkos pokyčių, skatinant darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, plačiau taikant lanksčias darbo organizavimo formas (ne visą darbo dieną, darbą namuose ir pan.), gerinant darbuotojų informavimą bei konsultavimąsi, įteisinant daugiau šalių susitarimo galimybių.

Gerinti darbuotojų, atleidžiamų iš bankrutuojančių, restruktūrizuojamų ar privatizuotų įmonių, reintegraciją į darbo rinką, pirmiausiai sudarant jiems geresnes sąlygas persikvalifikuoti ar užsiimti savo verslu.

Sureguliuoti valstybinių įmonių ir valstybės kontroliuojamų akcinių bendrovių vadovų darbo apmokėjimą.

Remti Garantinio fondo veiklą ir ieškoti finansinių galimybių atsiskaityti su anksčiau bankrutavusių įmonių darbuotojais.

Užtikrinti saugias ir sveikas darbo sąlygas ir mažinti darbuotojų gamybinį traumatizmą ir sergamumą profesinėmis ligomis, sudarant sąlygas, kurios skatintų įmones modernizuoti esančias darbo vietas ir darbo priemones, gerinti darbo aplinką, stiprinant valstybinę darbo sąlygų kontrolę, tobulinant darbuotojų mokymą ir informavimą, skatinant socialinių partnerių bendradarbiavimą bei įgyvendinant įsipareigojimus Europos Sąjungai profesinės sveikatos ir saugos srityje.

Kodifikuoti darbo teisės įstatymus bei parengti kitus reikiamus teisės aktus, užtikrinant darbuotojų ir darbdavių teises, gerinant darbo santykius bei įgyvendinant Europos Socialinės chartijos, Tarptautinės Darbo organizacijos bei Europos Sąjungos teisės nuostatas.

Gerinti darbo inspekcijos veiklą, kontroliuojant darbo įstatymų laikymąsi ir ypač nelegalaus darbo, savalaikio atlyginimo mokėjimo bei darbo trukmės srityse, sudarant geresnes galimybes operatyviai reaguoti į darbo teisių pažeidimą.

Skatinti profesinių sąjungų bei darbdavių organizacijų plėtotę, trišalę ir dvišalę socialinę partnerystę, kolektyvinių susitarimų ir sutarčių praktiką, tobulinti kolektyvinių ginčų sureguliuojimą.

Įteisinti darbuotojų informavimą apie darbo sąlygų pasikeitimą, darbo vietų mažinimą, įmonės finansinę būklę, kitus aktualius klausimus bei darbuotojų ir darbdavių konsultavimąsi dėl abiem pusėms priimtinių sprendimų.

1.2. SOCIALINIS DRAUDIMAS

Užtikrinti socialines garantijas, išsaugojant savarankišką Valstybinio socialinio draudimo sistemą, derinant persikirstomąją ir kaupiamąją pensijų sistemas.

Siekti artimiausiu metu subalansuoti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą, padengiant jo deficitą iš valstybės biudžeto ar Privatizavimo fondo lėšų.

Sugriežtinti finansinę biudžeto planavimo ir vykdymo discipliną, pagerinti socialinio draudimo sistemos administravimą, atsisakyti vykdyti socialiniam draudimui nebūdingas funkcijas.

Plėsti socialinio draudimo įmokų mokėtojų ratą.

Užtikrinti, kad nemažėtų pensijų perkamoji galia net nedidelės infliacijos sąlygomis. Šiam tikslui bus išnagrinėta galimybė jas indeksuoti pagal pensininkų būtinųjų prekių ir paslaugų krepšelio kainos augimą.

Reformuoti pensijų sistemą taip, kad ateityje kartu su valstybiniu socialiniu draudimu veiktų ir privatūs kaupiamieji pensijų fondai, sudarant palankias sąlygas jiems steigtis.

Pensijų sistemos reformą vykdyti privatizavimo bei valstybės biudžeto lėšomis. Vykdam reformą, besąlygiškai išlaikyti valstybės garantijas apdraustiesiems gauti įstatymų nustatytas pensijas iš valstybinio socialinio draudimo sistemos. Garantuoti įgytas apdraustųjų ir pensininkų teises.

Reformuoti draudimą nuo nedarbo, suformuojant finansiškai stabilią ir patikimą sistemą, užtikrinančią apdraustiesiems šia draudimo rūšimi asmenims pakankamas gyvenimui pajamas netekus darbo ir aktyviai ieškant naujo įdarbinimo.

Sudaryti palankesnes sąlygas ilgalaikių bedarbių socialinei apsaugai bei priešpensinio amžiaus bedarbių rėmimui.

Peržiūrėti valstybinių pensijų sistemą, atsisakant nepagrįstų privilegijų ir socialinį teisingumą pažeidžiančių išmokų.

1.3. PAJAMŲ GARANTIJOS IR SKURDO MAŽINIMAS

Įstatymais įteisinti minimalaus darbo užmokesčio bei socialinių išmokų indeksavimo principus.

Realizuoti pagrindines Skurdo mažinimo strategijos nuostatas, o naujus įstatymų ir kitų teisės aktų projektus vertinti skurdo ir socialinės atskirties įveikimo požiūriu.

Gerinti skurstančiųjų padėtį, prioritetą teikiant aktyvioms skurdo mažinimo priemonėms. Kartu su aktyviomis vykdyti ir pasyvias skurdo įveikimo priemones, taikliau orientuojant ir didinant piniginę paramą gyventojams, esantiems už skurdo ribos.

Apjungti valstybės bei savivaldybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bei piliečių bendras pastangas ir veiklą, mažinant skurdo paplitimą.

1.4. SOCIALINĖ PARAMA

Sukurti vieningą piniginės socialinės paramos sistemą, veikiančią pajamų ir turto įvertinimo principu.

Teikti socialines pašalpas, išlaidų kompensacijas už visas būtinausias komunalines paslaugas bei vienkartinę pinigines išmokas dėl objektyvių priežasčių skurstančioms šeimoms, kurių pajamos mažesnės už įstatymo nustatytą ribą. Šią ribą didinti pagal finansines nacionalinio biudžeto galimybes.

Teikti socialinę paramą, atsižvelgiant ne tik į turta ir pajamas, bet ir į siekimą dirbti. Paramą gaunantys asmenys bus skatinami ieškoti darbo, jie bus pasitelkiami bendruomenei naudingiems darbams atlikti.

Reformuoti valstybinių pašalpų šeimoms sistemą, taikliau orientuojant šias pašalpas priklausomai nuo šeimos pajamų ir turto.

Įteisinti šalpos (socialinių) pensijų skyrimą neįgaliesiems ar sulaukusiems 65 m. amžiaus asmenims, kuriems reikalinga socialinė parama.

Sugriežtinti tėvų teisinę ir materialinę atsakomybę už vaikams skiriamų pašalpų panaudojimą. Suteikti daugiau įgaliojimų pašalpas mokančioms institucijoms, kad jos, esant reikalui, galėtų pakeisti pašalpas natūrine parama, teikiama tiesiogiai vaikams.

Perkelti socialinės pašalpos bei valstybinių pašalpų šeimoms finansavimą į valstybės biudžetą, siekiant išvengti regioninio netolygumo.

Laipsniškai keisti institucines socialines paslaugas efektyvesnėmis ir pigesnėmis namuose bei suaugusiųjų ir vaikų dienos centruose.

Plėsti socialinių paslaugų teikėjų rinką, remiant ir plėtojant nevyriausybinių organizacijų ir privačių asmenų pastangas bei iniciatyvas.

Teisinėmis priemonėmis spręsti savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo, teikiant socialines paslaugas, problemas.

Skatinti socialinių paslaugų regioninį planavimą bei tarpinstitucinį bendradarbiavimą, teikiant socialines paslaugas.

Peržiūrėti socialinių paslaugų apmokėjimo ir finansavimo tvarką, diferencijuojant apmokėjimą už socialines paslaugas, atsižvelgiant į asmens pajamas bei turta.

1.5. ŽMONIŲ SU NEGALIA INTEGRACIJA

Peržiūrėti žmonių su negalia socialinės ir profesinės integracijos tvarką ir, bendradarbiaujant su neįgalųjų nevyriausybinių organizacijomis, parengti ir pradėti vykdyti naują Nacionalinę žmonių su negalia integracijos programą.

Pasiekti, kad būtų įgyvendintos specialiojo ugdymo įstatyme numatytos galimybės specialiųjų poreikių vaikams integruotis į bendrojo ugdymo mokyklas, įsigyti išsilavinimą, pasirengti savarankiškam gyvenimui ir profesinei veiklai.

Pakeisti invalidumo nustatymo tvarką, sudarant prielaidas teisingiau ir efektyviau teikti neįgaliesiems žmonėms socialinės apsaugos priemones, atstatant jų darbingumą, savarankiškumą ir integraciją į visuomenę.

1.6. ŠEIMOS, VAIKŲ IR JAUNIMO RĖMIMAS

Parengti nacionalinę demografinės politikos strategiją.

Sudaryti palankesnes sąlygas šeimoms, ypač jaunoms, gauti paskolas būstui įsigyti ar renovuoti.

Mažinti benamystę plėtojant municipalinių butų fondą.

Paruošti ir įgyvendinti našlaičių ir tėvų globos netekusių vaikų rėmimo ir integravimo į visuomenę programą.

Įgyvendinti konkrečias smurto bei vaikų išnaudojimo, narkomanijos plitimo, vaikų įtraukimo į prostituciją bei nusikaltimus prevencijos priemones.

Stiprinti vaikų teisių apsaugos institucijų tinklą, bendradarbiaujant su savivaldybėmis.

Vykdyti prevencijos ir integravimo į visuomenę priemonės žmonėms su socialinės rizikos faktoriais (priklausomiems nuo alkoholio bei narkotikų, neturintiems pastovios gyvenamosios vietos ir kt.).

II. ŠVIETIMAS IR MOKSLAS

2.1. BENDRASIS UGDYMAS IR PROFESINIS RENGIMAS

Parengti ir Seime patvirtinti nacionalinę švietimo sistemos plėtros strategiją.

Užtikrinti, kad būtų vykdomas Mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymas ir kasmet švietimui, mokslui bei studijoms būtų skiriami numatyti valstybės biudžeto asignavimai.

Įgyvendinti priešmokyklinio ugdymo priemones, garantuoti sėkmingo mokyklinio starto galimybes.

Sutvarkyti mokyklinio amžiaus vaikų apskaitą, užtikrinti, kad visi mokyklinio amžiaus vaikai mokytojai, garantuoti saugų kaimo vaikų pavėžėjimą į mokyklą.

Užtikrinti vidurinį išsilavinimą valstybės lėšomis kiekvienam jaunuoliui. Nemokamai teikti vadovėlius socialiai remtiniams vaikams, o kitus vadovėlius apmokėti iš dalies, atsižvelgiant į tėvų pajamas.

Peržiūrėti bendrojo ugdymo programas ir metodus, mažinant moksleivių pamokų krūvį, mokymo procesą pagrindžiant ne privalomų išmokti faktų gausa, o sisteminiu ir loginiu mąstymu bei savarankišku moksleivių darbu, ugdyti mąstančias bei kūrybingas asmenybes.

Paversti lankstesniu profiliavimo modelį, kad jis labiau atitiktų moksleivių polinkius, gebėjimus ir ateities akademinės bei profesinės orientacijas.

Koreguoti mokyklų finansavimo, tinklo pertvarkos ir nuoseklaus mokymosi projektus.

Lanksčiai vykdyti mokyklų tinklo optimizavimą, atsižvelgiant į būtinas reikmes, o ne pagal turimų finansų principą. Parengti ir įgyvendinti naują vidurinės mokyklos modelį, užtikrinant sklandų perėjimą iš vienos mokyklos pakopos į kitą.

Mažinti skirtumus tarp profesinių ir vidurinių mokyklų teikiamo bendrojo išsilavinimo. Optimizuoti profesinių, aukštesniųjų mokyklų tinklą.

Orientuoti į sparčiai besikeičiančią darbo rinką profesinį mokymą. Išlaikyti jaunimo ir suaugusiųjų mokyklas. Plėsti mokyklų tipų įvairovę, tarp jų ir privačių, sudarant sąlygas įgyti vidurinį išsilavinimą, profesinę kvalifikaciją ar profesiją įvairiais būdais, kad moksleiviai galėtų jaustis pilnateisiais darbo rinkos dalyviais.

Užtikrinti, kad jaunuolių perėjimas iš vidurinės į aukštąją mokyklą būtų kuo sklandesnis, remtųsi suderintais reikalavimais, stabilia ir aiškia žinių ir gebėjimų patikrinimo sistema.

Stiprinti vaikų ir moksleivių sveikatos kontrolę ir susirgimų profilaktiką, gražinti į mokyklas medicinos punktus, skatinti moksleivių fizinio tobulėjimo poreikį. Sutelkti valstybės, medicinos,

visuomeninių institucijų, pedagogų ir tėvų pastangas kovai su rūkymo, alkoholizmo, narkomanijos, toksikomanijos plitimu tarp moksleivių.

Plėtoti įvairiapusį vaikų papildomą ugdymą bei meno ir sporto veiklą po pamokų; skirti šiai veiklai reikiamas lėšas, atnaujinti ir sustiprinti mokyklų sporto bazines. Vykdyti vaikų socializacijos, nusikalstamumo prevencijos programas. Parengti ir įgyvendinti priemones darbui su gabiaisiais vaikais.

Remti savivaldybių iniciatyvą steigti ir tinkamai išlaikyti muzikos, meno ir sporto mokyklas.

Skatinti moksleivių savivaldą ir moksleivių dalyvavimą sprendžiant mokyklos bendruomenės problemas.

Skatinti nevyriausybinę organizacijų veiklą finansinėmis priemonėmis, remti jaunimo iniciatyvą. Stiprinti Jaunimo reikalų tarybos ir jaunimo organizacijų, kaip socialinių partnerių, bendradarbiavimą.

Sudaryti sąlygas tautinių bendrijų vaikams mokytis gimtosios kalbos ar gimtąją kalbą, gerai juos išmokyti valstybinės kalbos.

Suvienodinti valstybinių egzaminų reikalavimus visiems Lietuvos Respublikos gyventojams.

Palaipsniui atsisakyti mokyklų pamainingumo.

Sparčiau vykdyti mokyklų kompiuterizavimo programą. Pasiiekti, kad kiekvienoje mokykloje 10 mokinių tektų bent vienas kompiuteris. Sukurti mokyklų informacinę sistemą, sudaryti sąlygas mokykloms prisijungti prie pasaulinio kompiuterinio tinklo.

Sukurti vieningą pedagogų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemą. Teikti valstybės finansinę paramą pedagogams, keliantiems savo kvalifikaciją.

2. 2. MOKSLAS IR STUDIJOS

Parengti ir patvirtinti aukštojo mokslo plėtros planą, nustatant aukštojo mokslo politikos prioritetus, siekti rengiamų specialistų pasiūlos ir paklausos balanso.

Sudaryti sąlygas mokslo ir studijų institucijoms gauti nebiudžetinių pajamų ir jų neiškaityti iš valstybės biudžeto asignavimus.

Pertvarkyti mokslo ir studijų institucijų tinklą, pradėti valstybinių aukštųjų mokyklų restruktūrizaciją, vis labiau integruoti valstybinius mokslo institutus ir universitetus.

Nustatyti aiškų šalies ir jos regionų interesus bei poreikius atitinkantį universitetų ir kolegijų tinklą, jų ir universitetinių aukštųjų mokyklų santykius bei darbų pasidalijimą.

Tobulinti mokslo ir studijų institucijų valdymą, kad jame galėtų dalyvauti jų veikla suinteresuotų valstybės institucijų ir įstaigų bei ūkio subjektų atstovai, užtikrinti, kad rengiami specialistai savo kvalifikacija tenkintų rinkos poreikius. Remti Lietuvai reikalingų specialistų rengimą, remiantis specialistų pasiūlos ir paklausos monitoringo rezultatais. Skatinti steigti bendras mokslo ir verslo įmones, kurių pagrindą sudarytų naujos mokslo žinios, sukurtos mokslo ir studijų institucijose, plėtoti verslo inkubatorių tinklą.

Siekti kuo didesnio visų mokslo ir studijų institucijų veiklos bei sprendimų demokratiškumo ir atvirumo.

Glaudžiau bendradarbiauti su Lietuvos universitetų rektorių konferencija, Lietuvos mokslo taryba, mokslininkų ir studentų organizacijomis, Lietuvos mokslo akademija, tiksliau apibrėžti jų funkcijas ir atsakomybę.

Įtvirtinti aukštųjų mokyklų autonomiją, panaikinti jų veiklą apribojančius suvaržymus. Užtikrinti aukštą studijų kokybę, vykdant tarptautinę studijų programų akreditaciją.

Sukurti ir įgyvendinti naują, efektyvią ir racionalią studijų finansavimo ir kreditavimo sistemą, sudaryti sąlygas valstybinių ir nevalstybinių aukštųjų mokyklų studentams gauti paskolas studijoms ir gyvenimo išlaidoms. Sudaryti lygias galimybes siekti aukštojo išsilavinimo, užtikrinti kuo didesnę aukštojo mokslo prieinamumą.

Sudaryti sąlygas, kad studentai galėtų pasirinkti studijų programas ne pagal jų kainą, bet pagal savo poreikius ir sugebėjimus.

Užtikrinti, kad būtų įgyvendintas konstitucinis principas – gerai besimokantiems studentams būtų laiduojamas nemokamas mokslas, jų studijų įmokas padengiant valstybės lėšomis, o visiems studentams, mokantiems už mokslą, būtų garantuota teisė gauti lengvatinę paskolą studijų įmokai už mokslą sumokėti ir gyvenimo išlaidoms iš dalies padengti.

Didinti mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokestį, pasiekti, kad asistento, jaunesniojo mokslininko bazinis atlyginimas nebūtų mažesnis už kitų valstybės tarnautojų atlyginimo vidurkį, atitinkamai – pagal Vyriausybės patvirtintus koeficientus – koreguoti kitų kategorijų mokslininkų ir dėstytojų bazinius atlyginimus. Susieti mokslininkų ir dėstytojų atlyginimų dydžius su mokslo tiriamosios ir pedagoginės veiklos rezultatyvumu.

Išsaugoti mokslininkų pensijas už ilgametę ir rezultatyvią mokslinę ir pedagoginę veiklą.

Pasiekti, kad didesnis skaičius aukštųjų mokyklų studentų ir dėstytojų galėtų dalyvauti Europos programose, skatinti dėstytojų ir studentų tarptautinį mobilumą.

III. INFORMACINĖS IR ŽINIŲ VISUOMENĖS PLĖTRA

Pripažinti informacinės ir žinių visuomenės, pagrįstos mokslu ir inovacinėmis technologijomis, kūrimą strateginiu Lietuvos uždaviniu ir ekonominės plėtotės kryptimi.

Parengti ir įgyvendinti vieningą elektroninio mokymo programą, apimančią mokyklas, mokytojų rengimą, studentų mokymą, tarnautojų ir kitų specialistų švietimą.

Pasiekti, kad kiekvienas mokinys, baigęs pagrindinę bendrojo lavinimo mokyklą būtų įgijęs kompiuterinio raštingumo pagrindus. Tam bus realizuota speciali mokytojų perkvalifikavimo, bazinės mokymo programinės įrangos ir priemonių rengimo, mokyklų aprūpinimo reikiamomis informacinių technologijų ir telekomunikacijų (ITT) priemonėmis programa.

Parengti ir įgyvendinti vieningą e-mokymo programą, apimančią visas mokyklas, mokytojų parengimą, studentų mokymą, tarnautojų ir kitų specialistų švietimą. Siekti, kad dauguma valstybės tarnautojų kuo greičiau įgytų kompiuterinio raštingumo pagrindus.

Paruošti ilgalaikę šalies mokslo ir technologijų plėtros strategiją, numatant jos periodinį koregavimą, keičiantis vidaus ir išorės situacijai.

Parengti priemones, kuriomis būtų diegiami žiniomis paremtos ekonomikos principai, naudojami ES šalyse, kur mokslo žinios yra viena svarbiausių ir ekonomiškai vertingiausių prekių. Skatinant Lietuvos mokslo plėtrą, dalyvauti integracijos ir globalizacijos procesuose.

Atsižvelgiant į ES nuostatas, sukurti nacionalinę inovacinio proceso plėtros programą, numatyti šio proceso organizacinės struktūros ir valdymo tobulinimą.

Šių tikslų koordinacijai įsteigti Informacinės visuomenės plėtros komitetą.

Įgyvendinti centrinės ir savivaldybių valdžios paslaugų teikimo kompiuteriniuose tinkluose piliečiams ir įmonėms sistemą, veikiančią „vieno langelio“ principu. Sukurti „elektroninius vartus“ (portalą) valdžios paslaugoms teikti Lietuvos gyventojams ir verslo subjektams.

Išspręsti šalies informacijos rinkimo ir tvarkymo klausimą, įvedant bendruosius reikalavimus valstybės registrams ir duomenų bazėms bei sudarant pagrindą jiems funkcionuoti.

Sukurti saugias tarpusavyje ir su valstybės portalu suderintas svarbiausių veiklos sričių valstybines informacines sistemas ir registrus. Įdiegti skaitmenines asmens identifikavimo priemonės.

Skatinti elektroninius atsiskaitymus už paslaugas, pirkimus, mokesčių mokėjimą.

Sukurti šiuolaikinę, galinčią plėstis elektroninio parašo infrastruktūrą, parengti techninę ir teisinę bazę, sukurti sertifikavimo centrų priežiūros instituciją.

Plėtoti elektroninio verslo inkubatorinius centrus, skatinant privatųjį sektorių perkelti verslą į elektroninę terpę ir sudarant palankias sąlygas diegti informacines technologijas; skatinti informacinėmis technologijomis paremtą verslą.

Peržiūrėti Valstybinių viešųjų pirkimų tvarką, padidinti viešumą ir informacijos prieinamumą; sukurti centralizuotą elektroninę viešųjų pirkimų sistemą.

Parengti ITT ir pašto nacionalines plėtros strategijas ir jas įgyvendinti.

Sureguliuoti intelektinės nuosavybės apsaugą, užtikrinti palankias sąlygas techninei kūrybai. Skatinti naujų technologijų (ypač informacinių ir biotechnologinių) kūrimą ir diegimą. Plėsti priemones Lietuvos kultūros ir lietuvių kalbos puoselėjimui, vykstant globalizacijai ir formuojantis pasaulio informacinei visuomenei.

Pertvarkyti mokslinių tyrimų finansavimą į programinį. Įvertinant jų rezultatus, formuoti valstybinius užsakymus, skatinti mokslo taikomosios veiklos finansavimą ir kitų užsakovų lėšomis, taip pat dalyvaujant NATO ir ES programose.

Remti inovacinių procesų spartinimą, ypač plėtojant mokslo ir smulkaus bei vidutinio verslo integraciją.

Skirti ypatingą dėmesį prioritetinių mokslo sričių plėtrai, skatinančių aukštųjų technologijų gamybą. Nedelsiant pradėti įgyvendinti geriausius mokslo ir technologijų plėtros bandomuosius projektus.

Didinti konkurencingumą telekomunikacinių paslaugų teikimo srityje. Valstybės institucijų telekomunikacijų tinklų pagrindu sukurti didelio laidumo duomenų perdavimo tinklą valstybės institucijoms, mokslo ir mokymo įstaigoms ir gyventojams. Kuo skubiau aprūpinti mokslo ir studijų įstaigas greitu internetu.

Sukurti elektroninio parašo naudojimo infrastruktūrą.

Sparčiau plėtoti Lietuvos viešųjų informacinių konsultacinių centrų tinklą (pirmiausia kaimo ir miestelių viešųjų bibliotekų pagrindu), juos aprūpinus reikiama technine ir programine įranga, interneto prieiga bei mokymo priemonėmis.

Kuo greičiau įdiegti integruotą telekomunikacinį ir operatyvinio ryšio tinklą, kuris užtikrintų efektyvią kovą su organizuotu nusikalstamumu, kontrabanda, narkobizniu ir nelegalia migracija.

IV. KULTŪRA

Įgyvendinti kultūrinės demokratijos politiką, realiai įtvirtinant kiekvieno bendruomenės nario laisvę gyventi ir kurti pagal sąžinę, suteikiant įstatymu numatytas valstybės garantijas kūrėjui ir visuomenės intelektualinei veiklai, atveriant pasauliui Lietuvos kultūrą.

Remiantis kultūros politikos nuostatomis parengti nacionalinę kultūros programą ir ilgalaikę strategiją jai įgyvendinti kartu su kultūros darbuotojais, menininkais ir mokslininkais, šios srities nevyriausybinėmis organizacijomis.

Siekti kultūros valdymo decentralizacijos ir savivaldos, sureguliuojant nacionalinių kultūros institucijų veiklos sritis ir atsakomybę visuose lygmenyse.

Sukurti menininkų interesus ginančią įstatyminę bazę, kur būtų nubrėžta valstybinė kultūros rėmimo strategija bei taktika, numatytos tinkamos veiklos sąlygos meno kūrėjams, jų rėmėjams, neatiduodant kultūros problemų spręsti vien tik rinkai.

Parengti paramos jauniems menininkams programą, sudaryti teises ir ekonomines sąlygas jų kūrybinei veiklai.

Įtvirtinti programinį kultūros biudžetą, atsižvelgiant į kultūros būklę, poreikius, jos prioritetus, racionaliai naudoti kultūrai skirtas biudžeto lėšas.

Nustatyti aiškius, skaidrius viešo konkursinio finansavimo kriterijus, pagal kuriuos būtų remiami projektai, institucijos ar atskiri kultūros, literatūros ir meno kūrėjai.

Sudaryti teises ir ekonomines sąlygas bibliotekų fondų nuolatiniam papildymui, teatrų, muziejų ir kitų kultūros įstaigų veiklai, kultūros vertybių konservavimo ir restauravimo darbams, šiuolaikinės kultūros industrijos plėtrai.

Optimizuoti kultūros paveldo apsaugos ir kontrolės sistemą, derinant ją su šiuolaikinėmis kultūros reformomis, išsaugant tautos identitetą bei užtikrinant jos kultūrinį tęstinumą ir pritaikant Europos Sąjungos reikalavimus.

Skatinti organizacijas, asmenis, investuojančius į kultūros paveldo objektų atkūrimą, jų išsaugojimą.

Parengti kultūros paveldo apsaugos ilgalaikės politikos nuostatas ir jų įgyvendinimo strategiją

Vykdyti pastovų mokslinį kultūros būklės tyrimą, kultūros institucijų auditą, kuris atskleistų jų kultūrinį ir ekonominį efektyvumą.

Užtikrinti valstybės paramą Lietuvos tautinių bendrijų kultūriniam vystymuisi. Garantuoti kultūrinių bendrijų, regionų, tautinių bendruomenių kultūrinės veiklos laisvę bei savarankiškumą.

Skatinti turizmo ir kultūros institucijų bendradarbiavimą bei investicijas į kultūros objektus, siekiant, kad jie būtų išsaugoti ir gyvybingi, pritrauktų kuo daugiau lankytojų.

Plėtoti visaverčius kultūrinius mainus, skatinant kultūros organizacijas kuo aktyviau dalyvauti Europos Sąjungos kultūrinėse programose, tarptautinių organizacijų veikloje.

V. SVEIKATOS APSAUGA

Nukreipti aktyvią sveikatos politiką į ligų prevenciją, sveikos gyvensenos formavimą, sveikatos ugdymą ir išsaugojimą. Ypatinę dėmesį skirti priklausomybės ligų (alkoholizmo, narkomanijos, toksikomanijos ir kt.) profilaktikai.

Išplėsti sveikatos rizikos įvertinimą, parengti įstatymus, aiškiai reglamentuojančius visuomenės sveikatos priežiūrą, privalomą vykdyti visuomenės sveikatos monitoringą bei ekspertizę ir kitą sveikatos priežiūros veiklą.

Teikti paramą visuomeniniams sveikos gyvensenos judėjimams, siekti gyvenimo kokybės gerėjimo per visavertę sveikatos ir socialinę gerovę.

Tobulinti sveikatos apsaugos finansavimą ir valdymą, užtikrinant bendrųjų sveikatos reformos tikslų įgyvendinimą. Dalį Sveikatos apsaugos ministerijos funkcijų perduoti medikų ir farmacininkų savivaldai. Sveikatos priežiūros įstaigose paslaugas finansuoti per ligonių kasas. Gražinti valstybės biudžeto ir Sodros išskolinimus ligonių kasoms, o ligonių kasų – medicinos įstaigoms ir vaistinėms.

Derinti finansavimą iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų su biudžetiniu programiniu finansavimu.

Tobulinti paslaugų įkainius, kad jie atitiktų realią gydymo kainą, įvedant laisvanorišką papildomą sveikatos draudimą.

Optimizuoti visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų tinklą.

Racionaliai ir greitai pertvarkyti pirminės sveikatos priežiūros įstaigų tinklą, tobulinant sveikatos priežiūros administravimą ir finansavimą. Panaudoti privačios iniciatyvos teikiamas galimybes. Skirti santykinai didesnę lėšų dalį pirminei sveikatos priežiūrai, pirmiausia kaime. Gerinti paslaugų prieinamumą, stiprinant ambulatorinę sveikatos priežiūros grandį, plečiant kompleksinį tyrimą bei gydymą ambulatorinėmis sąlygomis. Plėtoti dieninius stacionarus.

Sudaryti sąlygas dirbti bendrosios praktikos gydytojams arba terapeuto, pediatro, akušerio ginekologo, chirurgo tarnyboms miestų gyvenamuosiuose mikrorajonuose, nutolusiuose nuo poliklinikų ir pirminės sveikatos priežiūros centrų.

Garantuoti visiems gyventojams prieinamą būtinąją stacionarinę pagalbą, racionaliai panaudojant esamą lovų skaičių bei optimizuojant savivaldybių ir valstybinių ligoninių tinklą. Siekti, kad aukščiausios kvalifikacijos specializuota medicininė pagalba būtų sutelkta Vilniaus universiteto ir Kauno medicinos universiteto ligoninėse bei regionų ligoninėse ir centruose.

Plėsti naujų technologijų įdiegimą, siekiant visą ligoniams reikalingą medicinos pagalbą suteikti Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose.

Užtikrinti pagal poreikį pakankamą reabilitacinį palaikomąjį gydymą.

Privačioms medicinos įstaigoms, dirbančioms pagal kontraktus su nacionalinės sveikatos sistemos institucijomis sudaryti tokias sąlygas kaip ir valstybinėms šios sistemos įstaigoms.

Rengti įstatymus, skatinančius šeimos planavimą ir reprodukcinės sveikatos prieinamumą.

Užtikrinti nemokamą stomatologinę pagalbą bei stomatologinių ligų profilaktiką vaikams. Finansuoti dantų ėduonies bei priklausomybės ligų profilaktikos programas.

Remti sveikatos verslą – sveikų maisto produktų ir sporto bei fizinio lavinimo įrangos gamybą.

Pertvarkyti vaistų politiką: tobulinti kompensacijų už vaistus skyrimo tvarką, atsižvelgiant į gyventojų pajamas, nustatyti kompensuojamų vaistų sąrašo keitimo periodiškumą. Optimizuoti vaistinių tinklą. Skatinti nacionalinės farmacijos bei medicinos pramonės plėtotę ir investicijas į ją. Padėti Lietuvos farmacijos pramonei įgyvendinti geros gamybos praktikos reikalavimus.

Pertvarkyti sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų atlyginimo už atliktą darbą įvertinimo tvarką ir apmokėjimą.

Gerinti bendradarbiavimą tarp Sveikatos apsaugos bei Švietimo ir mokslo ministerijų, aukštųjų mokyklų ir medikų bei farmacininkų organizacijų, numatant reikalingą ateičiai sveikatos priežiūros darbuotojų skaičių.

Skatinti investicijas į medicininių paslaugų kokybės gerinimą, sveikatinimą. Investicinių programų lėšas panaudoti valstybės, savivaldybių ir privačioms gydymo įstaigoms.

VI. FINANSŲ POLITIKA

6.1. MOKESČIŲ IR MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO POLITIKA

Parengti vieningos mokesčių sistemos pagrindų įstatymą – Mokesčių kodeksą.

Pateikti ilgalaikę mokesčių reformos koncepciją ir programą, sudarant palankias sąlygas ekonominei valstybės raidai.

Palaipsniui mažinti fizinių asmenų pajamų mokesčio dydį mažas pajamas gaunantiems asmenims, tuo siekiant paskatinti užimtumo augimą bei padidinti vartotojų perkamąją galią, vidaus rinkos paklausą ir geranorišką mokesčių mokėjimą.

Siekiant padidinti realias pajamas mažiausiai uždirbantiems taip pat palaiapsniui didinti neapmokestinamą minimumą, diferencijuojant priklausomai nuo išlaikytinių skaičiaus šeimoje ir neįgalumo.

Peržiūrėti juridinių asmenų pelno mokesčio nulinio tarifo lengvatas, kurios neskatina ekonomikos vystymosi.

Praplėsti nekilnojamojo turto mokesčio bazę, jo administravimą pavesti savivaldybėms.

Reformuoti ir priskirti savivaldybėms pastovius vietinius mokesčius bei rinkliavas.

Pradėti visuotinį pajamų deklaravimą, numatant neapmokestinamus atskaitymus, skatinančius investicijas ir taupymą.

Derinti netiesioginių mokesčių įstatymus su Europos Sąjungos *acquis* ir kitų tarptautinių organizacijų reikalavimais.

Mažinti pridėtinės vertės mokesčio tarifą būtiniausioms maisto ir vaikų prekėms bei žemės ūkio produkcijai, esant ekonominėms galimybėms ir pagrindžiant ekonomiais skaičiavimais vartotojų naudai.

Tobulinti mokesčių administravimo ir muitinės informacines integravimo sistemas, muitinės prekių vertės nustatymo tvarką ir muitus, suderinant su Europos sąjungos teisės aktais bei kitomis organizacijomis.

Tobulinti mokesčių administravimo įstatymą.

Įgyvendinti buhalterinės apskaitos koncepciją, kuri būtų pagrįsta Europos Sąjungos direktyvomis, tarptautiniais standartais.

Įvesti tvarką, kad nauji mokesčiai, kaip taisyklė, turi įsigalioti nuo naujų finansinių metų, prieš tai paskelbus „Valstybės žiniuose“ ne vėliau kaip prieš tris mėnesius.

6.2. BIUDŽETO POLITIKA

Laikytis griežtos fiskalinės politikos.

Sukurti efektyvią informavimo apie valstybės išlaidų panaudojimą tvarką, įvertinant koks buvo biudžeto lėšų panaudojimo efektyvumas ir koks buvo gautas konkretus rezultatas, remiantis valstybės vidaus ir išoriniu auditu. Finansuoti programas, kurios yra pagrįstos realiais ekonomiais skaičiavimais.

Konsoliduoti valstybės lėšų valdymą ir visus nebiudžetinius fondus svarstyti kartu su nacionaliniu biudžetu. Šalies biudžeto sudarymo, apskaitos ir atskaitomybės tvarka turi atitikti Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus.

Įgyvendinti efektyvią Valstybės išdo sistemą.

Tobulinti savivaldybių biudžetų finansų valdymo sritis.

6.3. VALSTYBĖS SKOLINIMOSI POLITIKA

Siekti, kad Valstybės biudžeto deficitas ir konsoliduoto šalies biudžeto fiskalinis deficitas bei jų finansavimas atitiktų Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus o bendros valstybės skolos procentinė dalis nuo BVP nedidėtų.

Efektyviau panaudoti vidaus skolinimosi išteklius, siekiant makroekonominio stabilumo, mažinti šalies priklausomybę nuo užsienio lėšų naudojimo.

Griežtai reglamentuoti ir kontroliuoti valstybės garantuotų ir kitų užsienio kreditų apimtį, paskirstymą ir panaudojimo kryptis bei efektyvumą.

Iš anksto planuoti ir numatyti institucijų atsakomybę už kreditų gražinimą laiku.

6.4. INVESTICIJŲ POLITIKA

Daugiau dėmesio skirti investicijoms į „žmogiškąjį kapitalą“, infrastruktūros plėtotei, tarptautinių lėšų kofinansavimui Nacionalinės vystymo programos rėmuose bei NATO ir Europos Sąjungos integracijai.

Tobulinti būsto kreditavimo sistemą.

6.5. KAPITALO IR PINIGŲ POLITIKA

Sudaryti sąlygas kapitalo rinkai plėtotis bei formuoti gyventojų investavimo kultūrą.

Siekti, kad Lietuvos finansų ir vertybinių popierių rinka taptų sudėtine pasaulio ir Europos rinkų dalimi, o Lietuvos vidaus finansų sistemos pagrindą sudarytų išplėtos kapitalo ir pinigų rinkos.

Plėtoti teisinę bazę, siekiant užtikrinti akcininkų teises bei įmonių valdymo organų atskaitomybę pagal pažangiausią užsienio šalių praktiką.

Plėtoti privatizavimo procesą, naudojant viešas ir skaidrias procedūras, dalį valstybei priklausančių akcijų parduoti per biržą.

Įtraukti stambių valstybės kontroliuojamų įmonių išleistus vertybinius popierius į biržos prekybos sąrašus.

Sudaryti palankias teises ir apmokestinimo sąlygas institucinių investuotojų veiklai – visų rūšių investicinėms bendrovėms, pensijų fondams, draudimo įmonėms ir kt.

Nustatyti, kad Lietuvos pinigų politika yra vykdoma nepriklausomo Lietuvos banko derinant ją su Europos centrinio banko pinigų politikos nuostatomis. Bazinė valiuta nuo 2002 m. vasario 2 d. yra euras, o oficialusis lito kursas – lito kursas, nustatytas pagal euro ir JAV dolerio santykį valiutų rinkoje 2002 m. vasario 1 d.

VII. ŪKIO POLITIKA

7.1. EKONOMINĖ POLITIKA IR INVESTICIJOS Į ŪKĮ

Spartinti Lietuvos ekonomikos plėtrą, kurti naujas darbo vietas, didinti šalies konkurencines galimybes pasaulinėje rinkoje.

Sukurti sistemą, kuri leistų formuoti ilgalaikę (10-15 metų) valstybės strategiją, kurios svarbiausi sprendimai būtų pagrindu priimant trumpalaikes 3-5 metų (taip pat ir Vyriausybės) programas.

Naudoti paskolas, gautas valstybės vardu ar su jos garantija, tik efektyviems investiciniams projektams finansuoti.

Sudaryti vienodas sąlygas tiek vidaus, tiek užsienio investicijoms, skatinti jas lanksčia mokesčių politika.

Suteikti tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, kuriantiems ir išlaikantiems darbo vietas, realias ir vienodas galimybes įsigyti žemę (ir žemės ūkio paskirties).

Skatinti investicijas į struktūrinio nedarbo rajonus, nustatant investavimo ir verslo sąlygų lengvatas, sustiprinti antimonopolinę rinkos priežiūrą, griežčiau taikyti antimonopolines priemones, neleidžiant kurtis naujoms monopolijoms ir apribojant esančias.

Skatinti ir nukreipti investicijas į gamybos šakas su aukštomis mokslinio-techninio lygio technologijomis (biotechnologija, lazerių fizika, mechanotronika, telekomunikacijos, informacinės-skaitmeninės technologijos ir kt.).

Skirti ypatingą dėmesį „plyno lauko“ investicijoms, kurios leistų spręsti pačią opiausią socialinę-ekonominę nedarbo problemą bei skatintų ekonominio potencialo augimą.

Parengti reikiamus Vyriausybės sprendimus realiam industrinių parkų funkcionavimui.

Užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį, sukuriant vartotojų teisių apsaugos sistemą, suderintą su Europos Sąjungos teise, stiprinti ir tobulinti vartotojų teisių apsaugos ir produktų saugos kontrolės institucijų sistemą, vykdyti vartotojų švietimą.

Paruošti valstybinę pramonės ir žemės ūkio struktūros reformą, pagal kurią reikėtų parengti, patvirtinti ir realizuoti valstybės investicijų programą.

Sutelkti Vyriausybės, darbdavių ir samdomų darbuotojų ypatingą dėmesį sutartinei veiklai, kad būtų geriau patenkinti vartotojų poreikiai ir panaudojami mokslo ir technologijų pasiekimai.

Nustatyti šalies ūkio plėtros bazinius prioritetus, paremtus išsamia pasaulio rinkų analize ir jų raidos tendencijomis. Rūpintis nišų mūsų produkcijai pasaulio rinkose paieška, teisiškai formalizuoti komercinius santykius su šalimis, galinčiomis tapti Lietuvos verslo įmonių prekybos partneriais.

Sukurti informacinį analitinį užsienio šalių rinkų tyrimo centrą, kuris sistemingai skelbtų jų vertinimo prognozes per asocijuotas verslo struktūras.

Tobulinti rinkos priežiūros ir apsaugos nuo nekokybiškai ir neteisėtai pagamintų ar įsigytų prekių mechanizmą. Aktyviau naudotis netarifinėmis ir nestandartinėmis priemonėmis, ginant vietinę rinką bei jautriai ir skubiai reaguoti į jos pokyčius.

Atgaivinti turizmą, kaip vieną svarbių verslo šakų, o tuo pačiu ir Valstybės bei savivaldybių biudžetų pajamų šaltinių.

7.2. VALSTYBĖS TURTAS IR PRIVATIZAVIMAS

Privatizuoti valstybės turtą apgalvotai, nepažeidžiant valstybės interesų. Reikalauti aiškios atsakomybės bei partnerių įsipareigojimų viešumo privatizavimo sandoriuose. Išsaugoti valstybės įtaką strateginių ūkio objektų valdyme.

Sustabdyti žalingą privatizavimą, kai monopoliniai infrastruktūros objektai yra parduodami, nenustatant sąlygų, kurios apsaugotų Lietuvos vartotoją nuo monopolistų savivalės.

Nustatyti esamos socialinės infrastruktūros dalis, reikalingas socialinių valstybės įsipareigojimų užtikrinimui, kurios turėtų būti neprivatizuojamos.

Paruošti teisinius aktus, išryškinančius valstybės nuosavybės turinį, ir numatyti aiškų jos valdymo mechanizmą su visiška jį vykdančių organizacijų atsakomybe.

Sudaryti vienodas galimybes Lietuvos ir užsienio kapitalui dalyvauti privatizavimo procese. Naudoti nacionalinės vertybinių popierių biržos galimybes valstybės turtui privatizuoti.

7.3. VERSLO APLINKOS SĄLYGŲ GERINIMAS

Paruošti priemonės, užtikrinančias investicijų naujų darbo vietų kūrimui bei pažangių technologijų diegimui lengvatas, peržiūrėti ir patobulinti darbo santykius reglamentuojančias įstatymų nuostatas.

Sumažinti biurokratinės kliūtis investiciniams projektams realizuoti – supaprastinti žemės įsigijimo, jos paskirties pakeitimo, statybų įforminimo ir kt. procedūras.

Įsteigti prie Vyriausybės pastoviai veikiančią Komisiją verslo sąlygų gerinimo ir nereikalingų rinkos suvaržymų panaikinimo klausimų sprendimui, kurioje dalyvautų verslo partneriai.

Garantuoti verslininkų ir darbdavių organizacijų lygiavertį dalyvavimą formuojant ir įgyvendinant šalies ūkio plėtojimo strategijas, taip pat fondų, susijusių su verslo plėtra lygiavertį valdymą.

Svarstyti ūkiui ir verslui aktualius klausimus bei rengiamus atitinkamus įstatymus dalyvaujant asocijuotoms verslo organizacijoms. Paruošti įstatymą, kuris skatintų savarankiškai verslo visuomenę jungtis į asocijuotas struktūras, kad verslo visuomenė taptų lygiavertė atsvara valdžios institucijoms.

Sumažinti licencijavimą gamyboje ir versle, sudarant palankesnes sąlygas sąžiningai konkurencijai. Licencija turėtų būti ne išankstinis mokestis, bet įmonės galimybės verstis tam tikra veikla patvirtinimas ir leidimas.

Visomis priemonėmis skatinti eksportą ir siekti teigiamo užsienio prekybos balanso.

Bankroto procesą sureguliuoti taip, kad bankroto procedūros būtų vykdomos greitai, efektyviai ir minimaliai paliečiant dirbančiuosius. Bankroto procedūrų metu turėtų būti išsprendžiami valstybės išskolinimai ūkio subjektams.

Paruošti valstybės išskolinimų ūkio subjektams sprendimo būdus ir kelius, taikant tarpusavio užskaitų procedūras. Tobulinti valstybės vekselių sistemos funkcionavimą.

Įstatymais įteisinti savivaldos institucijų atsakomybę už smulkaus ir vidutinio verslo plėtotę regionuose.

Reformuoti smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondą, keičiant jo panaudojimą ir administravimą, lėšas nukreipiant verslo plėtos programų rėmimui ir mažinant jas administravimui. Neveiksmingose Verslo plėtojimo ir smulkaus verslo tarybose, neturinčiose veiklos programų bei atsakomybės už priimtus sprendimus, atlikti auditą ir peržiūrėti jų veiklos tikslingumą. Valstybės paramą taikyti, įvertinant regioninės plėtos programas ir verslo situaciją įvairiuose šalies regionuose, prisilaikant ES reikalavimų.

Parengti ir įgyvendinti mikrokreditavimo sistemą pradedantiems verslą, skatinti jau veikiančių kredito unijų plėtrą verslo reikmėms. Tobulinti smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms teikiamų paskolų rizikos draudimą, išplečiant galimybes drausti ne tik bankų paskolas, bet ir paskolas verslo planui įgyvendinti, taip pat draudžiant atsiskaitymo riziką prieš ūkio subjektus (lizingas, atsiskaitymai, ir kt.). Įvertinti naujų finansinių instrumentų (paskolos verslo pradžiai, pradinio kapitalo fondas, smulkaus verslo investicinės įmonės ir kt.) pritaikymo Lietuvoje galimybes ir juos taikyti. Tobulinti smulkaus ir vidutinio verslo konsultavimo ir mokymo finansavimo sistemą, remti dalyvavimą tarptautinėse verslo misijose, parodose, mugėse ir pan. Įsisavinti ES finansinės paramos smulkiam ir vidutiniam verslui teikimo tvarką, pasiekti jo skaidrumo. Sukurti teises sąlygas plėtos fondų kūrimui ir veiksmingą diferencijuotą finansinę tokio verslo galimybių didinimo sistemą, skatinant šių subjektų konkurencingumą finansų ir kapitalo rinkose.

Išnagrinėti kontroliuojančių institucijų veiklą bei funkcijas, sumažinti jų kiekį bei padidinti atsakomybę.

Reikalauti, kad kontroliuojantis pareigūnas įrodytų verslininko padarytą klaidą, o ne verslininkas įrodinėtų, kad pareigūnas neteisus. Numatyti valdininkų atsakomybę už padarytas

klaidas. Nustatyti kontroliuojančių pareigūnų neteisėtais veiksmais padarytos materialinės žalos, įskaitant ir negautą pelną, mechanizmą.

7.4. REGIONINĖ POLITIKA

Išskirti pagrindinius šalies teritorinius darinius – teritorinio plėtros strateginio planavimo regionus, pagal kuriuos turėtų būti vykdoma valstybinė regioninė politika. Užtikrinti šalies regioninės sąrangos ir regioninės politikos suderinamumą. Išplėsti ir sukonzentruoti valstybės paramą problemiškiems regionams, ne tik remiant atitinkamus verslo projektus lengvatinių paskolų ar paskolų garantijų, atleidimų nuo mokesčių, finansinėmis ar kitomis subsidijų formomis, bet ir finansuojant atrenkamus infrastruktūrinius ir socialinius projektus.

Įtraukti Regionų plėtros tarybas, vietos savivaldos institucijas bei socialinius partnerius į regioninės politikos formavimo bei regioninių plėtros planų rengimo ir įgyvendinimo procesą.

Naudoti aiškius, kiekybiškai apibrėžtus kriterijus probleminių tikslinių regionų išskyrimui, atsižvelgiant į ES kriterijus, pagal kuriuos teikiama tarptautinė ir Vyriausybės regioninė parama.

Visapusiškai įvertinti regiono vietines sąlygas, galimybes ir interesus, savivaldybių bei regionų verslo plėtros programas ir projektus. Įsteigti regioninės plėtros fondą, kuris padėtų organizuoti įvairių kompleksinių programų, projektų, priemonių rengimą atsilikusiems regionams, susiduriantiems su daugeliu problemų, bei rengti specializuotus vystymo ir teritorinio tvarkymo planus ir remti specifines Lietuvos ir Europos Sąjungos vykdomas regioninės plėtros programas.

7.5. ENERGETIKA

Užtikrinti energetikos patikimumą mažiausiomis sąnaudomis; vartojimo efektyvumą, tobulinant valdymą ir užtikrinant konkurencingumą, aplinkosaugą, branduolinę saugą; integraciją, regioninį bendradarbiavimą ir kooperaciją.

Peržiūrėti valstybės Energetikos programą. Koreguojant šią programą, baigti energetikos sektoriaus restruktūrizavimą, patikslinti šilumos ir dujų sektorių vystymo strategiją.

Restruktūrizuoti ir reorganizuoti energetikos sistemą, jos tam tikrus objektus privatizuoti.

Parengti ir priimti pagrindinius energetikos, elektros, dujų ir kitų resursų įstatymus, reikalingus privatizacijai vykdyti. Nepradėti energetikos privatizavimo, nebaigus restruktūrizavimo ir reorganizavimo bei neparuošus aiškios šio sektoriaus valstybinio reguliavimo sistemos.

Paruošti neatidėliotinas priemones, kurios leistų racionaliai išnaudoti generuojančius pajėgumus patikimai aprūpinant vidaus poreikius bei skatinant elektros energijos eksportą. Spartinti elektros perdavimo linijų tiesimą į Lenkiją.

Statyti kur tikslinga nedideles dujų koheneracines jėgaines, plėtoti atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vandens, vėjo ir pan.), o taip pat geoterminių išteklių panaudojimo šilumos ir elektros energijos gamybai programas ir skatinti šių objektų statybą bei eksploataciją.

Atlikti elektros energetikos sistemos auditą ir parengti detalų planą jos vystymui, įvertinant sprendimą dėl Ignalinos atominės elektrinės (IAE) I bloko uždarymo 2004 metais. Atlikti IAE saugos analizę, tam pasitelkiant VATESI bei TATENA ekspertus. Branduolinės energijos panaudojimą turi lemti jos ekonomiškumas konkuruojant su kitais energijos ištekliais. Suderinti IAE pirmojo bloko sustabdymo priemones ir jų vykdymo terminus su donorų finansine parama, kuri kartu išspręstų Visagino socialinių problemų, susijusių su IAE I bloko uždarymu, finansavimą.

Paruošti šilumos ūkio restruktūrizavimo principus, parengti prielaidas decentralizuoti šilumos gamybą ir tiekimą bei vandens šildymą buitiniams reikmėms. Sudaryti sąlygas savivaldybių šilumos ūkiui modernizuoti. Skatinti šilumos tiekimo ir šilumos vartojimo sistemų, ypač energetinių

paslaugų, modernizavimą ir gyvenamųjų namų ūkio bei turto valdymo ir eksploatavimo bendrųjų kūrimąsi.

Skatinti gamtinių dujų paskirstomųjų tinklų plėtrą bei tranzitą taip, kad valstybė per 10-15 metų užsitikrintų alternatyvą naftos produktų naudojimui gamyboje ir buityje. Dujų ūkio privatizavimą ir plėtojamą vykdyti atsižvelgiant į būtinumą didinti konkurencingumą ir rinkos skaidrumą, palaipsniui didinti rinkų atvėrimą nereguliuojamiems vartotojams, sudarant galimybes pirkti gamtines dujas tiesiogiai iš dujų įmonių be tarpininkų.

Skatinti suskystintų dujų naudojimą autotransporto reikmėms.

Subalansuoti valstybės ir privataus kapitalo interesus teisinėmis priemonėmis (įskaitant ekonominio ir ekologinio reguliavimo svertus), pasiekti, kad bendrovės, valdančios naftos perdėbimo, transportavimo infrastruktūros turta, dirbtų efektyviai ir pelningai, o valstybės biudžetui būtų grąžintos ankščiau suteiktos paskolos.

Parengti teisės aktus ir iš esmės pakeisti naftos atsargų valdymo, kaupimo ir saugojimo tvarką: valstybės biudžetas turėtų būti atsakingas tik už 90 dienų atsargų valdymo proceso dalį – gyvybinių funkcijų, specialių vidaus funkcijų užtikrinimui; ūkio subjektai pagal vykdomos veiklos pobūdį turėtų dalyvauti kaupiant atsargas ir/arba jas sandėliuojant diferencijuotai pagal verslo pobūdį.

Parengti normatyvinius aktus, kaip kovoti su kontrabanda ir nepagrįstu kuro kainų kėlimu.

VIII. TRANSPORTO SISTEMA

Sukurti ilgalaikę nacionalinės transporto sistemos bei atskirų transporto šakų plėtros strategiją 25 metų laikotarpiui, atitinkančią Europos bendrosios transporto politikos strateginius tikslus.

Plėsti subalansuotą transporto tinklą, siekiant jį integruoti į būsimąjį išplėtosios ES transeuropinį tinklą.

Suderinti efektyvaus transporto paslaugų rinkų liberalizavimo ir valstybinio reguliavimo priemones, užtikrinti visuomenei atskirų transporto sektorių eismo saugą.

Modifikuoti esamus ir sukurti naujus teisės aktus, sudarančius prielaidas visiems transporto sektoriams vystytis kaip vieningai strateginei sistemai.

Atsižvelgiant į geografinę Lietuvos padėtį, maksimaliai išnaudoti šalies galimybes tranzito paslaugų rinkoje, sudaryti palankias sąlygas naujų krovinių srautų formavimuisi.

Pertvarkyti transporto sistemą taip, kad jos infrastruktūros ir superstruktūros techninė būklė bei jos veiklą reglamentuojanti teisinė bazė maksimaliai tenkintų transporto paslaugų vartotojų, ypačingai tranzitą vykdančių ūkio subjektų poreikius. Tuo tikslu yra labai svarbu gerinti I ir IX tarptautinių transporto koridorių infrastruktūrą, sudaryti palankias sąlygas šiuolaikinių informacinių sistemų pagrindu kurtis integruotai transporto paslaugų sistemai, steigti multimodaliniams logistiniams centrams.

Dalyvauti tarptautiniuose infrastruktūros ir transportavimo rinkų integracijos procesuose. Tai – integracija į ES, bendradarbiavimas su Baltijos regiono šalimis, ryšiai su Rusija ir kitomis NVS valstybėmis.

Užtikrinti tranzitinių krovinių per Lietuvą srautus, steigti atskiruose NVS šalių, ypačingai Rusijos regionuose, atstovybes šiems tikslams įgyvendinti.

Įdiegti vieningą kompiuterizuotą krovinių judėjimo Lietuvos teritorija kontrolės sistemą, maksimaliai liberalizuoti kontroliuojančių tarnybų (muitinės, pasienio, veterinarijos ir t.t) funkcijas, kad jų vykdymas netrukdytų laisvam krovinių srautų judėjimui tarptautinėmis Rytų-Vakarų ir Vakarų-Rytų kryptimis, maksimaliai pašalinti biurokratinės kliūtis, trukdančias tranzitinių krovinių

srauto augimui. Sparčiau vykdyti eksporto, importo ir tranzito formavimo procedūras, aiškiai reglamentuoti karinių ir kitų pavojingų krovinių pervežimą.

Tranzito komitetas prie Vyriausybės privalės tapti veiksminga, nuolat veikiančia operatyvine struktūra, greitai ir tiksliai reaguojančia į tranzito rinkos sąlygų pokyčius ir šalinančia biurokratinės kliūtis tranzito verslo plėtojimui.

Formuoti teisinę bazę „žaliųjų tranzitinių krovinių judėjimo koridorių“ susiformavimui.

Įvertinti investicinių lėšų poreikį transporto sistemos plėtojimo priemonių įgyvendinimui ir užtikrinti maksimalų Europos sąjungos finansinės paramos panaudojimą.

Prieš privatizuojant svarbią reikšmę Lietuvos ūkiui turinčius transporto šakų objektus (SPAB „Lietuvos geležinkeliai“, AB „Lietuvos avialinijos“ ir pan.) ištirti galimas privatizavimo pasekmes bei įtaką nacionalinio saugumo būklei.

Užtikrinti, kad būtų sudarytos vienodos sąlygos Lietuvos ir užsienio kapitalui, strategiškai svarbių transporto objektų restruktūrizavimas ir privatizavimas vyktų skaidriai, siekti valstybės įtakos jų valdyme.

Plėtoti automagistralių ir krašto kelių tinklą, miestuose didinti gatvių pralaidumą. Skatinti keleivinio bei krovinio transporto atnaujinimo programas, užtikrinti saugų keleivių pervežimą, neigiamo transporto poveikio aplinkai mažinimą.

Pertvarkyti visuomeninio keleivinio transporto institucinį valdymą – sudaryti vienodas verslo sąlygas privatiems ir municipaliniams vežėjams.

Užtikrinti privataus transporto verslo asociacijų įtraukimą į transporto veiklos reguliavimo ir plėtros sistemą, ypatingą dėmesį skirti privačios iniciatyvos skatinimui pritraukiant investicijas, plėtojant tarptautinius ryšius, tobulinti keleivių ir krovinių vežimus pagal tarptautinių konvencijų reikalavimus.

Panaikinti apribojimus plėtoti prekybos ir aptarnavimo objektų tinklą prie automagistralių ir kitų valstybinės reikšmės kelių.

Sudaryti sąlygas tobulinti svarbiausias geležinkelio linijas, kad jos atitiktų Europos susitarimo dėl tarptautinių geležinkelio linijų AGC reikalavimus.

Įdiegti Lietuvos geležinkelio transporto sistemoje šiuolaikinę strateginę vadybą. Sukurti ir patvirtinti geležinkelio sistemos reorganizavimo projektą, reikalaujantį optimalių valstybės biudžeto sąnaudų modernizuojant ir toliau vystant geležinkelių infrastruktūrą bei pradėti ją įgyvendinti. Paruošti geležinkelių sistemos funkcijų ir turto atskyrimo ir atskirų geležinkelio sistemos padalinių perdavimo savivaldybėms arba jų privatizavimo projektą.

Geležinkelių sistemos reorganizavimą, funkcijų ir turto atskyrimą pavesti vykdyti valstybės institucijai, nepavaldžiai geležinkelių sistemai.

Liberalizuoti pervežimų rinką, įtvirtinant lygias privačių ir valstybinių vežėjų geležinkeliais veiklos sąlygas, nustatyti naudojimusi infrastruktūra mokesčių tarifus.

Pertvarkyti keleivių geležinkeliais vežimą valstybės ar savivaldybių kontraktų su vežėjais dėl visuomenės aptarnavimo įsipareigojimų vykdymo pagrindais.

Sukurti lanksčią ir konkurencingą uostų rinkliavų, krovos, sandėliavimo ir transportavimo Lietuvos teritorija tarifų sistemą, siekti, kad ekonomiškai pagrįsti tarifai ir mokesčiai iš tranzito taptų svarbiu biudžeto pajamų šaltiniu.

Modernizuoti jūrų transporto strateginę vadybą, inkorporuojant ją į bendrą jūrų ūkio vystymo strateginę sistemą.

Modernizuoti Klaipėdos valstybinio ir kitų uostų infrastruktūrą ir superstruktūrą: sudaryti sąlygas statyti naujas ir rekonstruoti esamas krantines, uosto vartus, gilinti uosto akvatoriją ir pan.

Gerinti uostų sąveiką su kitomis transporto šakomis, modernizuoti privažiuojamųjų kelių ir geležinkelių infrastruktūrą. Užtikrinti krovinių saugumą ir laivybos kontrolę.

Sudaryti sąlygas plėtotis linijinės laivybos su užsienio šalių uostais tinklą, steigti naujiems krovinių ir keleivių terminalams.

Užtikrinti, kad realiai pradėtų veikti Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste laisvojo uosto statusas, sudaryti palankias sąlygas kurtis laivininkystės ir žvejybos kompanijoms Lietuvoje.

Parengti nacionalinės aviakompanijos privatizavimo modelį, laiduojantį ilgalaikę plėtrą ir privatizavimo skaidrumą.

Modernizuoti lėktuvų nusileidimo kontrolės sistemas, skrydžių saugos priemones tarptautiniuose oro uostose, remiantis Jungtinės aviacijos administracijos reikalavimais.

Įgyvendinti Bendrąjį daugiašalį tarptautinį aviacijos susitarimą – įsijungti į liberalizuotą Europos valstybių oro erdvę.

Sudaryti sąlygas atsirasti fundamentalioms sutartims su naftos kompanijomis, kad Klaipėdos ir Būtingės naftos produktų terminalai galėtų dirbti pelningai. Paruošti terminalų privatizavimo koncepciją ir programą, maksimaliai atsižvelgiant į ekonominius Lietuvos interesus.

Spręsti, ar valstybei ekonomiškai naudinga, kad būtų statomas naftotiekis iš AB „Mažeikių nafta“ į AB „Klaipėdos nafta“ ir esant palankiai analizei užtikrinti, kad būtų pradėta šio naftotiekio statyba.

IX. ŽEMĖS ŪKIS IR KAIMO PLĖTRA

Kurti į rinką orientuotą, konkurencingą žemės ūkį, siekti tolygios kaimo ekonominės bei socialinės plėtros, atitinkančios regionų ypatumus.

Siekti, kad žemės ūkiui kasmet būtų skiriama ne mažiau 10 proc. nacionalinio biudžeto lėšų žemės ūkio ir kaimo plėtros strategijai bei žemės ūkio santykių valstybinio reguliavimo priemonėms įgyvendinti, maisto produktų valstybiniams rezervams sudaryti, melioracijai, rūgščioms dirvoms kalkinti.

Parengti atitinkamų teisės aktų projektus ir juos priimti, kad būtų užtikrintas atsiskaitymas už supirktą žemės ūkio produkciją, derinti ekonominius santykius žemės ūkio produkcijos gamybos, perdirbimo bei maisto produktų prekybos sferose.

Sukurti palankesnę žemės ūkio kreditavimo sistemą, stiprinti jos institucijų tinklą, padidinti Žemės ūkio paskolų garantijų fondo limitą.

Kaimo rėmimo bei užsienio paramos lėšomis finansuoti investicines programas, skatinančias konkurencingų ūkių kūrimąsi ir ekonominės veiklos kaime įvairinimą.

Skatinti gamintojus gerinti produkcijos kokybę; pagerinti produkcijos sertifikavimą. Remti augalų sėklininkystės, selekcijos, gyvulių veislininkystės ir kitas programas.

Atsižvelgiant į rinkos sąlygas, reikalui esant, spręsti dėl svarbiausių žemės ūkio produkcijos rūšių kvotų įvedimo ir minimalių ribinių, tikslinių bei intervencinių supirkimo kainų nustatymo tikslingumo.

Sukurti stabiliai veikiančią teisinę bazę, kuri žemdirbiams leistų numatyti orientacines gamybos apimtis bent 3-5 metams į ateitį.

Pertvarkyti valstybės paramos kaimui sistemą, subsidijas pakeičiant tiesioginėmis išmokomis.

Suteikti lengvatas žemės ūkio subjektams, perkant dyzelinį kurą.

Didinti vidaus rinkos apsaugą, taikant tarifines ir netarifines priemones.

Skatinti žemės ūkio produkcijos eksportą, ieškoti naujų rinkų, siekti užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto prekėmis neigiamo balanso sumažinimo.

Skatinti visas ūkininkavimo formas, įvairių tipų kooperaciją, specializuotų ūkių kūrimąsi, taikant pažangias ūkininkavimo technologijas, diegiant mokslo pasiekimus. Sudaryti palankesnes sąlygas ūkininkaujantiems mažesnio našumo žemėse.

Remti gamtosaugos, miško sodinimo ir tvarkymo darbus, sodų ir uogynų įrengimą, vaistažolių auginimą. Skatinti imtis kitų alternatyvių verslų – ekologinės žemdirbystės, agroturizmo, perteklinės produkcijos perdirbimą ekologiškam kurui gaminti, aliejinių kultūrų auginimą biodyzelinių degalų ir bioalyvų gamybai. Parengti biokuro ir etanolio gamybos bei kitų alternatyvių energijos šaltinių naudojimo programą.

Tobulinti žemdirbių ir kitų kaimo žmonių švietimo, mokymo, konsultavimo, informacinę sistemą ir mokslo bei gamybos ryšių plėtojimą.

Skirti valstybės finansavimą melioracijos įrenginių techninei būklei užtikrinti bei rūgščių dirvų kalkinimui. Įvesti melioracijos įrenginių naudojimo mokesť, tuo papildomai pritraukiant lėšas iš visų melioruotų žemių naudotojų.

Užbaigti nuosavybės teisių atkūrimą, parengti palankią teisinę bazę žemės rinkai plėtotis. Sukurti žemės naudojimo strategiją žemės informacinės sistemos ir kaimo teritorijų žemės tvarkymo projektų pagrindu.

Suteikti daugiau įgaliojimų savivaldybėms ir seniūnijoms kaimo plėtros srityje. Padidinti Žemės ūkio ministerijos atsakomybę koordinuojant kaimo plėtros klausimus. Juos sprendžiant aktyviai turi dalyvauti kitos ministerijos ir žinybos.

Stiprinti kaimo bendruomenes ir jų savivaldą, išsaugoti būtinų paslaugų kaime tinklą, gerinti infrastruktūrą, ypač kaimo kelius.

Stiprinti Žemės ūkio rūmų ir kitų žemdirbių savivaldos organizacijų įtaką priimant sprendimus kaimo ir žemės ūkio klausimais.

Siekiant sudaryti bazę kadastro žemėlapių rengimui, žemės informacinės sistemos kūrimui, teritorijų planavimui ir valstybės turto valdymui, parengti šalies kartografavimo ir georeferencinių duomenų bazių kūrimo programą.

X. APLINKOS APSAUGA IR URBANISTINĖ PLĖTRA

Sudaryti prielaidas subalansuotos plėtros ir aplinkos apsaugos integravimo į kitų sektorių politiką principų įgyvendinimui, atitinkamai tobulinant teisinius ir ekonominius aplinkosaugos valdymo mechanizmus. Siekti, kad ūkio plėtra būtų vystoma nepabloginant bendros aplinkos kokybės, išsaugant sveiką ir švarią aplinką visuomenei.

Tęsti pasirengimo narystei Europos Sąjungoje veiklą, baigti derinti Lietuvos ir Europos Sąjungos reikalavimus aplinkos srityje, sukurti atitinkamą institucinę sistemą reikalavimų įgyvendinimui ir priežiūrai.

Tobulinti ekonominio aplinkosaugos reguliavimo sistemą taikant “teršėjas moka” principą, kad visiems ūkio subjektams būtų naudinga mažinti žalingą poveikį aplinkai.

Prioritetiškai remti miestų nuotėkų valymo įrenginių statybą, rekonstrukciją bei regioninių atliekų surinkimo, rūšiavimo, utilizavimo ir perdirbimo investicinių projektų įgyvendinimą.

Valstybės skiriamus finansinius išteklius aplinkosauginėms programoms finansuoti visų pirma nukreipti kofinansavimui.

Kuo skubiau užbaigti institucinės sistemos formavimą, susijusios su Europos Sąjungos teikiamos finansinės ir kitokios paramos Lietuvai aplinkosaugos srityje efektyviu panaudojimu.

Suaktyvinti Lietuvos atstovybių užsienyje veiklą, pritraukiant investicijas į aplinkos apsaugą, pilnai ir efektyviai išnaudoti kitų valstybių teikiama paramą.

Suteikti visiems ūkio subjektams ir suinteresuotiems asmenims išsamią informaciją apie investicinių aplinkosauginių projektų finansavimo šaltinius ir sąlygas.

Skatinti visų lygių ekologinį švietimą, visuomenės informavimą, viešumą. Remti nevyriausybinę aplinkosauginių organizacijų veiklą, jų dalyvavimą priimant ir įgyvendinant svarbiausius sprendimus šioje srityje.

Prioritetiškai skatinti tas investicijas, kurios nukreiptos į taršos prevenciją, švarių kuro ir energijos šaltinių panaudojimą, mažaatliekinių ir kitų pažangių gamtosauginių technologijų diegimą.

Skatinti gamtos išteklių, ypač neatsistatančių, racionalų naudojimą, pasiekti, kad atsikuriantys gamtos ištekliai būtų naudojami tik diegiant jų atkūrimo priemones.

Siekti, kad būtų išsaugotos vertingiausios bioįvairovės ir kraštovaizdžio teritorijos. Racionaliai derinti aplinkos išteklių naudojimą visuomenės reikmėms su ilgalaikę jų apsaugos būtinybe. Parengti turizmo ir poilsio vietų, ypač saugomose teritorijose bei prie vandens telkinių, išdėstymo schemas, išskiriant griežtos apsaugos gamtines vietas.

Tobulinti ekonominius ūkinės veiklos ribojimo saugomose teritorijose kompensavimo mechanizmus.

Skatinti konkurencingos ekologinės pramonės vystymą, suteikiant ūkio subjektams išsamią informaciją apie planuojamas įgyvendinti aplinkosaugines programas ir projektus, numatomus nustatyti reikalavimus, kurie gali paskatinti aplinkosauginės produkcijos poreikį šalies rinkoje. Sudaryti prielaidas ekologiškai švarios produkcijos rinkos plėtojei.

Didinti šalies miškingumą. Parengti ilgalaikę Miškų ir miškų ūkio plėtros programą, skatinančią ūkininkus ir žemės savininkus sodinti miškus netinkamose žemės ūkiui ir nederlingose žemėse.

Vykdyti vientisą ir kompleksišką miškų apsaugą, naudojimą ir atkūrimą.

Atsisakyti nepagrįstų biurokratinių reikalavimų aplinkosaugoje ir urbanistinėje plėtroje, mažinti reikalaujamų leidimų skaičių ir supaprastinti jų išdavimo procedūras, įteisinti Europos valstybių praktiką ir normas.

Sugriežtinti asmeninę atsakomybę statybos reikalavimų pažeidėjams ir atsakingiems pareigūnams.

Daugiau teisių suteikti savivaldybėms statybų reguliavimo, žemės tvarkymo srityje.

Kurti ir vystyti optimizuotas regionines infrastruktūros programas ir projektus, sudarant sąlygas sparčiai ūkio plėtrai, įvertinant valstybės finansines išgales. Tobulinti teritorinio planavimo sistemą, integruojant regioninės plėtros tikslus.

Tobulinti informacinę sistemą, užtikrinant efektyvų valstybės turto valdymą.

Sutelkti dėmesį į valstybės Būsto programos realizaciją, paremiant ją kreditiniais ištekliais, taikant būtinas mokestines lengvatas jį įsigyjantiems pirmą kartą bei socialiai remtiniems asmenims.

XI. TEISĖSAUGA IR TEISĖTVARKA

11.1. TEISĖS KŪRIMAS

Aktyviai dalyvauti formuojant valstybės teisinę politiką bei įgyvendinant teisinės sistemos reformą.

Nepriimti teisės aktų skubotai. Iš anksto numatyti teisės akto rengimo ir svarstymo pagrindus: koncepciją, principus ir tikslus.

Susisteminti galiojančius teisės aktus ir parengti Lietuvos Respublikos įstatymų sąvadą. Siekti konsoliduoti teisės aktus ir kodifikuoti atskiras teisės šakas, išlaikyti kodifikuotų aktų turinio stabilumą.

Spartinti naujų Civilinio proceso, Baudžiamojo proceso bei Bausmių vykdymo kodeksų rengimą.

Skirti ypatingą dėmesį teisės aktų, kurie realiai užtikrintų socialines teises, jų gynimą, vartotojų teisių apsaugą, kovą su korupcija, narkomanijos prevenciją, kūrimui.

Sudaryti palankias teises sąlygas informacinės visuomenės kūrimui ir plėtrai, plėtoti teises informacines technologijas. Skatinti visuomenės teisinį švietimą.

Nustatyti tokią teisės aktų, nustatančių įpareigojimus privatiems subjektams, įsigaliojimo datą, kad privatūs subjektai turėtų galimybes pasirengti jų taikymui.

Užtikrinti, kad imperatyvines normas nustatytų tik įstatymas, o poįstatyminiai aktai nustatytų jų įgyvendinimo tvarką.

Toliau derinti teisės aktus su Europos Sąjungos teise, remiantis Jungtinių Tautų Organizacijos ir Europos Tarybos reikalavimais bei rekomendacijomis, atsižvelgiant į Lietuvos žmonių poreikius.

Sukurti mechanizmą, kuris leistų operatyviau reaguoti į Europos Žmogaus teisių teismo sprendimus ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimus.

11.2. TEISĖS ĮGYVENDINIMAS

Toliau tęsti teismų reformą, siejant ją su Konstitucijoje įtvirtinta bendrosios kompetencijos teismų sistema ir jos administravimo tobulinimu, poįstatyminių aktų, susijusių su teismų sistemos tinkamu funkcionavimu, parengimu ir priėmimu.

Sukurti teisinį mechanizmą, kuris užtikrintų galimybę nuolat gerinti teisėjų atranką ir jų darbo kokybę.

Tęsti teismo antstolių sistemos reformą, kuri užtikrintų veiksmingą teismo sprendimų vykdymą.

Skatinti teisininkų profesinį tobulėjimą, orientuojant į šiuolaikinę teisės doktriną ir integraciją į Europos Sąjungą, į žmogaus teisių bei laisvių apsaugą.

Spresti emigracijoje esančių Lietuvos piliečių problemas, ieškoti galimybių atstatyti supaprastinta tvarka pilietybę grįžtantiems į Lietuvą užsienyje gyvenantiems tautiečiams.

11.3. ASMENS SAUGUMAS IR TEISĖSAUGA

Suformuoti darnią ir veiksmingą kovos su korupcija, kontrabanda ir organizuotu nusikalstamumu sistemą.

Tęsti teisėsaugos institucijų sistemos plėtotę ir modernizavimą taip, kad už padarytą nusikaltimą bausmė taptų neišvengiama, o bylų tyrimo procedūros neduotų pagrindo vilkinti jų nagrinėjimo.

Nustatyti kiekvienai institucijai aiškias funkcijas, kompetencijos ribas ir atsakomybę. Suformuoti teisėsaugos institucijų, operatyvinės veiklos subjektų veiklos koordinavimo struktūrą.

Tęsti teisėsaugos institucijų struktūrinę reformą. Mažinti teisėtvarkos institucijų valdymo aparatą. Užtikrinti teisėsaugos institucijų savarankiškumą ir atsakomybę.

Kelti reikalavimus teisėsaugos institucijų pareigūnų kvalifikacijai. Įstatymais nustatyti tobulesnę policijos ir kitų teisėtvarkos institucijų pareigūnų atrankos į tarnybą, jų mokymo ir profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarką.

Subalansuoti teisėsaugos institucijų darbuotojų socialines garantijas, darbo ir darbo apmokėjimo sąlygas.

Didinti teisėsaugos funkcijų biudžetinį finansavimą, siekti efektyviau panaudoti lėšas, daugiau jų skirti tiesioginei veiklai, mažinti valdymo išlaidas.

Atsisakyti komercinių ir kitų nebūdingų policijai funkcijų.

Skatinti visuomenės iniciatyvas, padedančios didinti žmonių ir jų turto saugumą, remti vietos savivaldos institucijų nusikaltimų kontrolės ir prevencijos programas. Aktyviai bendradarbiauti policijai su nevyriausybinėmis organizacijomis bei gyventojais.

Mažinti nepilnamečių ir jaunimo padaromų nusikaltimų, susijusių su narkotikų platinimu ir vartojimu, užkirsti kelią smurtui šeimoje ir prieš vaikus. Plėtoti ankstyvąją nepilnamečių nusikalstamumo prevenciją.

Laiduoti skaidresnę ir kuo viešesnę teisėtvarkos ir kitų valstybės valdymo institucijų bei pareigūnų veiklą veiksminga korupcijos prevencija, nustatyti jų atsakomybės visuomenei tvarką.

Pasirengti Europos Tarybos baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos bei Konvencijos dėl kyšininkavimo tarptautiniuose verslo sandoriuose ratifikavimui. Inicijuoti dvišalių tarpvalstybinių susitarimų dėl bendradarbiavimo, kovojant su organizuotu nusikalstamumu, prekyba narkotikais ir kitais sunkiais nusikaltimais, sudarymą.

Sukurti efektyvią be žinios dingusių žmonių paieškos sistemą.

Didinti savivaldybių institucijų vaidmenį nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencinėje veikloje.

Įgyvendinti priemones nusikaltimų aukų teisių ir teisėtų interesų gynimui bei socialinei rehabilitacijai. Siekti užtikrinti reikiamą liudytojų apsaugos programos finansavimą.

Iš dalies pakeisti bausmių ir nuobaudų sistemą, nustatant adekvačias bausmes teisės pažeidimams. Įgyvendinti asmenų, atlikusių bausmę, perauklėjimo bei integravimo į visuomenę programą.

Sudaryti teises sąlygas rečiau taikyti laisvės atėmimą, taikant alternatyvias bausmes, siekiant ginti nukentėjusiojo interesus ir maksimaliai atlyginti patirtą moralinę ir materialinę žalą. Tobulinti administracinių nuobaudų skyrimo sistemą.

Siekti humanizuoti laikymo įkalinimo įstaigose ir areštinėse sąlygas pagal tarptautinius standartus.

XII. VALSTYBĖS VALDYMAS

Pertvarkyti valstybės valdymo sistemą, remiantis sisteminiu požiūriu ir vadybos pagrindais. Suprojektuoti organizacines bei funkcines valdymo institucijų struktūras. Parengti vykdomosios valdžios įvairių institucijų sprendimo priėmimo procedūras.

Suformuoti valstybinio valdymo organizavimo ir veiklos priežiūros mechanizmą. Reglamentuoti valstybės institucijų ir pareigūnų veiklos ribas. Reglamentuoti valstybės institucijų ir valstybės tarnautojų individualią atsakomybę už jų padarytus pažeidimus.

Sukurti darnią valstybės kultūrinės, socialinės ir ekonominės raidos strateginio planavimo ir kontrolės sistemą.

Parengti Vyriausybės įstatymo tobulinimo projektą, numatantį centrinės viešojo administravimo sistemos institucinę sąrangą, Vyriausybės veiklos pagrindus, ministrų atsakomybę už jiems pavestas valdymo sritis ir už Vyriausybės priimtų sprendimų įgyvendinimą bei pasekmes. Šiuo įstatymu aiškiai nustatyti kiekvienos ministerijos kompetencijos sritis, kad glaudžiai susiję klausimai būtų pavesti tvarkyti vienai valstybės institucijai.

Parengti ir realizuoti programą, skirtą valstybės ir savivaldybių institucijų elektroninio valdymo sistemai, suderintai su valdomųjų objektų operatyviais registrais ir skirtai plačiam vartojimui, kuri padidintų valdymo sistemos efektyvumą, sumažintų valstybės tarnautojų skaičių, pagerintų valdymo kokybę ir operatyvumą.

Atlikti centrinių valdžios institucijų valdymo auditą, pagal kurio rezultatus sumažinti valstybės valdymui skirtas lėšas, optimizuoti valdymą, jį dekoncentruojant ir decentralizuojant. Peržiūrėti ministerijų bei kitų valstybinės valdžios institucijų funkcijas ir kai kurias jų perduoti savivaldybių arba nevalstybinėms institucijoms.

Įstatymu standartizuoti valdymo institucijų vidinę struktūrą, unifikuoti valstybės tarnautojų pareigybės ir sudėti, optimizuoti valstybės institucijų ir tarnautojų skaičių.

Sukurti optimalią teritorinio valdymo sistemą, maksimaliai pritaikytą gyventojų reikmėms ir poreikiams tenkinti, atsižvelgiant į Europos regionų asamblėjos deklaracijos ir Europos vietos savivaldos chartijos reikalavimus.

Atskirti centrinės, regioninės ir vietinės valdžios funkcijas, o jų įgaliojimus padalinti remiantis nacionalinių interesų ir savivaldos principų derinimu. Nustatyti optimalius centrinio valdymo institucijų, aukštesniųjų administracinių vienetų ir savivaldos institucijų ryšius.

Teritorinio valdymo reformą vykdyti įvertinus gyventojų nuomonę, regioninės politikos formavimo kriterijus, atsižvelgiant į regionų ekonominius, socialinius ir kultūrinius skirtumus bei ekonominių-finansinių išteklių galimybes.

Tobulinti viešojo administravimo procedūras, kad būtų įgyvendintas „vieno langelio“ principas ir užtikrintas priimamų sprendimų skaidrumas, kad kiekvienas valstybės gyventojas ar ūkio subjektas galėtų ir sugebėtų efektyviai pasinaudoti savo teisėmis: ginti savo interesus viešojo administravimo (valstybės ir savivaldybių) institucijose, gauti operatyvius ir kuo išsamesnius atsakymus į jiems rūpimus klausimus, veiksmingai apskųsti neteisėtus valdininkų veiksmus.

Pakeisti ir papildyti viešojo administravimo ir valstybės tarnybos įstatymus, sudarant sąlygas suformuoti profesionalių valstybės tarnautojų korpusą, kuris užtikrintų valstybės valdymo institucijų ir savivaldybių darbo tęstinumą, politinį neutralumą, efektyvumą, viešumą, aukštą teikiamų paslaugų kokybę ir atsakomybę už savo priimtus sprendimus.

Įgyvendinti skaidrią ir visiems suprantamą valstybės tarnautojų, pareigūnų ir politikų darbo apmokėjimo sistemą, panaikinti susiklosčiusias atlyginimų disproporcijas ir nepagrįstai dideles išeitines kompensacijas. Valstybės tarnautojų tarnybinę padėtį ir karjerą turi reguliuoti specialios kvalifikacinių kategorijų skalė, o atlyginimai ir socialinės garantijos (statutiniams pareigūnams) priklausyti nuo kvalifikacinės kategorijos bei stažo, užimant atitinkamas pareigas.

Užtikrinti valstybinės tarnybos pastovumą ir profesionalumą. Iš valstybės tarnautojų reikalauti kompetencijos ir nuolatinio kvalifikacijos kėlimo. Parengti valstybės tarnautojų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo strategiją bei atitinkamas programas.

Užtikrinti aukštos kvalifikacijos valstybės tarnautojų rengimą aukštosiose mokyklose, organizuoti nuolatinį kvalifikacijos kėlimą dirbantiems tarnautojams, šioje srityje panaudoti užsienio šalių pažangią patirtį bei Europos Sąjungos fondų lėšas.

Užtikrinti moterų ir vyrų lygias galimybes: siekiant išsimokslinimo, keliant kvalifikaciją, priimant į darbą, perkeltant į aukštesnes pareigas, nustatant darbo užmokestį, kad moterys lygiateisiai su vyrais galėtų dalyvauti visose politinio ir visuomeninio darbo, prestižinės veiklos srityse, užimti vadovaujančias pareigas valstybės valdymo institucijose.

Užtikrinti Konstitucijoje numatytas savivaldos teises ir garantijas.

Realizuoti esmines Europos vietos savivaldos Chartijos nuostatas, kurios garantuotų pajamas savivaldybių biudžetams, teisę administruoti mokesčius, užtikrintų subsidiarumo principų įgyvendinimas.

Parengti teisinių aktų projektus, kuriais būtų išplėstos savivaldybių teisės, įteisinta savivaldybių nuosavybė į žemę (disponuoti ir valdyti), žemės reikalų tvarkymą (tarp jų žemės grąžinimą), pertvarkyti jų biudžeto formavimo tvarką.

Inicijuoti Vietinių referendumų (apklausų) įstatymo priėmimą. Stiprinant ir plėtojant savivaldą, svarbu pasiekti, kad didžiausia gyventojų poreikių dalis būtų tenkinama savivaldos administraciniame vienetuose esančiose valstybės ir savivaldybės institucijose.

Patobulinti valstybės ir savivaldybių finansų ir turto valdymo įstatymus, kuriais nustatyti ilgalaikius reikiamo dydžio savivaldybių biudžetų pajamų šaltinius ir priskirti nekilnojamąjį turtą. Tobulinti mokestinių pajamų paskirstymo tarp valstybės ir savivaldybių biudžetų mechanizmus. Užtikrinti patikimą valstybės deleguotų savivaldybėms funkcijų, ypač socialinių išmokų, finansavimą.

Plačiau įtraukti visuomenę į svarbiausių valstybės valdymo sprendimų priėmimą. Didinti tokių institucijų, kaip Lietuvos mokslų akademija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Jaunimo reikalų taryba, Trišalė taryba, Pramonės ir prekybos rūmai, Žemės ūkio rūmai ir kitų asocijuotų bei nevyriausybinių organizacijų vaidmenį bei įtaką tvarkant viešuosius reikalus. Plėtoti demokratinę savikontrolę ir politinę, ekonominę, socialinę bei kultūrinę demokratiją.

Suteikti teisę žiniasklaidos, visuomeninių organizacijų, profesinių sąjungų, tautinių bendrijų atstovams dalyvauti valstybės ir savivaldos visų pakopų institucijų posėdžiuose, kai sprendžiami jiems aktualūs klausimai.

Prieš priimant gyventojams svarbiausius sprendimus išipareigoti gerai išaiškinti visuomenei jų reikšmę ir padarinius, po to, įvertinus jos nuomonę, priimti sprendimus derinant skirtingų sluoksnių interesus.

Įpareigoti išrinktus ir paskirtus valstybės pareigūnus reguliariai atsiskaityti visuomenei, jų ataskaitas paskelbti spaudoje, kad rinkėjai galėtų sužinoti, kaip jų interesus gina išrinkti atstovai ir jų paskirti asmenys.

XIII. NACIONALINIS SAUGUMAS IR KRAŠTO APSAUGA

Tobulinti nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą, kuris užtikrintų šalies vidaus saugumo stiprinimą per įvairias valstybės valdymo sritis (ekonomiką, socialinę ir sveikatos apsaugą, piliečių bei jų nuosavybės saugumą ir kitas).

Paspartinti nacionalinį saugumą stiprinančių programų rengimą ir įgyvendinimą.

Užtikrinti, kad valstybinės institucijos, priimdamos sprendimus, vadovautųsi nacionalinio saugumo interesais. Gerinti nacionalinį saugumą užtikrinančių institucijų veiklos koordinavimą.

Toliau vystyti demokratiškai kontroliuojamas Lietuvos ginkluotąsias pajėgas, patikslinti ilgalaikius kariuomenės ir infrastruktūros plėtros planus, suderinant juos su valstybės ekonominėmis galimybėmis ir integracijos į NATO poreikiais, daugiau dėmesio skirti šalies mobilizacinio rezervo formavimui, parengiant integruotą mobilizacinio rezervo mokymo sistemą.

Kasmet atnaujinti Lietuvos pasirengimo narystei NATO programą karinėje gynybinėje srityje.

Siekti, kad ateityje Lietuvos gynybos pagrindas būtų profesionaliai parengta, moderniai ginkluota ir aprūpinta technika, su NATO ginkluotosiomis pajėgomis sąveikaujanti kariuomenė, tobulinti jos struktūrą.

Panaudoti Lietuvos mokslinį, techninį ir gamybinį potencialą Lietuvos saugumo stiprinimo reikmėms, skirti tam dalį krašto apsaugai skiriamų lėšų.

Nuolat analizuoti ir vertinti nacionaliniam saugumui kylančias vidaus ir išorės grėsmes, numatyti priemones joms atremti.

Siekti sumažinti narkomanijos, savižudybių, AIDS, alkoholizmo, kitų visuomenei pavojingų reiškinių plitimą; parengti ir įgyvendinti prevencines programas, skirtas šioms problemoms spręsti.

Vykdyti kryptingą ir veiksmingą antikorupcinę politiką, paremtą suformuota kovos su korupcija strategija ir programa; parengti kovos su korupcija įstatymo projektą. Skirti ypatingą dėmesį kovai su šešeline ekonomika ir kontrabanda.

Didesnį dėmesį skirti visuomenės švietimui bei informavimui apie kolektyvines gynybos ir saugumo sistemas, jos paruošimui efektyviai reaguoti į grėsmes valstybės nacionaliniam saugumui.

Parengti artimiausiu metu Nacionalinio saugumo strategiją, sudaryti Nacionalinio saugumo strateginio planavimo grupę (vadovaujantis Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatomis) bei įkurti Strateginių tyrimų ir analizės centrą.

Parengti ir pateikti Seimui strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių objektų sąrašą. Priimamus sprendimus dėl objektų privatizavimo įvertinti nacionalinio saugumo požiūriu.

Suformuoti nacionalinę krizių valdymo sistemą.

Racionaliai planuoti ir naudoti krašto apsaugai skirtas lėšas (2002 m. pasiekti, kad jos padidėtų iki 2 proc. BVP ir nemažėtų ateityje). Užtikrinti gynybos programų, kurios parengtos ir bus rengiamos remiantis ilgalaikėmis krašto apsaugos sistemos plėtojimo programomis bei tarptautiniais įsipareigojimais, vykdymą ir finansavimą.

Pereiti palaipsniui prie profesiniu pagrindu grindžiamos kariuomenės, iš esmės nedidinant šaukiamųjų į privalomąją karo tarnybą skaičiaus; Užtikrinti alternatyviąją karo tarnybą tiems, kurie dėl savo įsitikinimų ar kitų priežasčių negali atlikti privalomosios karo tarnybos.

Integruoti į vieningą kariuomenės valdymo struktūrą savanorių pajėgas; toliau reorganizuoti vidaus tarnybos dalinius į viešojo saugumo dalinius, atsisakant privalomosios karo tarnybos karių šaukimo į juos.

Tobulinti viešųjų pirkimų krašto apsaugai organizavimo sistemą, kuri leistų sudaryti ilgalaikes sutartis su gamintojais.

Tobulinti valstybės sausumos ir jūros sienos apsaugą, plėtoti kompleksinę civilinę karinę oro erdvės stebėjimo, jūros stebėjimo ir kontrolės sistemas.

Plėtoti dvišalį tarptautinį ir regioninį karinį bendradarbiavimą; vykdant Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus, užtikrinti, kad kariniai daliniai dalyvautų JTO, ESBO ir NATO vadovaujamose tarptautinėse operacijose.

XIV. UŽSIENIO POLITIKA

Užtikrinti Lietuvos užsienio politikos tęstinumą ir patvirtinti, kad Lietuvos siekiai tapti Europos Sąjungos ir NATO nare, o taip pat geri kaimyniniai santykiai yra lygiaverčiai valstybės užsienio politikos tikslai.

14.1. INTEGRACIJA Į EUROPOS SĄJUNGA

Siekti išlaikyti įgautą derybų tempą ir baigti derybas dėl ES narystės 2002 metais, kad Lietuva 2004 metais taptų pilnaverte Europos Sąjungos nare, o Lietuvos piliečiai lygiomis teisėmis dalyvautų 2004 m. Europos Parlamento rinkimuose.

Vykdyti aktyvią santykių su visomis ES valstybėmis narėmis politiką, įgalinančią užtikrinti, kad Lietuvos nacionaliniai interesai derybų ir stojimo procese būtų deramai apsaugoti.

Dalyvauti Bendrosios užsienio ir saugumo politikos bei Bendrosios saugumo ir gynybos politikos struktūrose kaip neatsiejamoje europinės integracijos procesų dalyje, suvokiant, kad

BESPG stiprinimas bei Europos krizių valdymo pajėgų kūrimas prisidės prie transatlantinių ryšių stiprinimo, kuris yra Europos saugumo pagrindas.

Siekti kuo plačiau įtraukti visuomenę į diskusijas dėl Europos Sąjungos ateities vizijos, stiprinti visuomenės informavimo, dialogo aktualiais integracijos į ES klausimais procesus.

Siekti, kad ES plėtra taptų impulsu ryšių su Lietuvos kaimynėmis ir kitomis regiono valstybėmis plėtrai, bendradarbiavimo per sieną projektų realizavimui.

14.2. NARYSTĖS NATO SIEKIS

Siekti, kad Lietuva artimiausiu metu būtų pasirengusi narystei NATO ir būtų pakviesta stojimui 2002 m.

Aktyviai vykdyti visuomenės informavimo politiką, atvirą dialogą su visuomene dėl įvairių narystės Aljanse aspektų pasirengimo narystei NATO kontekste.

Vykdyti nuolatinį aktyvų dialogą su NATO narėmis Lietuvos pasirengimo NATO narystei programos klausimais. NATO valstybių sostinėms aktyviai teikti visapusišką informaciją apie Lietuvos pasirengimą narystei politinėje, saugumo, karinėje ir kitose srityse.

Aktyvinti diplomatinės pastangas įvairiomis kryptimis, ypatingą dėmesį skiriant darbui su JAV Kongresu. Toliau koordinuoti veiksmus su kitų NATO narystės siekiančių šalių, lietuvių išeivijos JAV bendruomene bei kitomis etninėmis bendruomenėmis.

Glaudžiau bendradarbiauti su Vokietija, Prancūzija, Jungtine Karalyste, šiaurinę bei pietinę dimensijas atstovaujančiomis europinėmis NATO valstybėmis, Kanada skatinant jų pritarimą Lietuvos stojimo į NATO siekiui. Suaktyvinti diplomatinės pastangas, aiškinant Lietuvos poziciją tiek politiniuose, tiek visuomeniniuose Aljanso valstybių-narių sluoksniuose.

14.3. GEROS KAIMYNYSTĖS PLĖTRA BEI REGIONINIS BENDRADARBIAVIMAS

Plėtoti strateginės partnerystės ryšius su Lenkija, išnaudojant bendrą struktūrų potencialą, koncentruojantis į strateginės reikšmės transporto ir energetinių projektų įgyvendinimą, pozicijų svarbiausiais užsienio politikos bei saugumo klausimais koordinavimą ir bendrą veiklą regione.

Toliau plėtoti santykius su kaimyninėmis Latvija ir Estija bei Šiaurės šalimis – ir dvišaliu pagrindu, ir Šiaurės-Baltijos šalių aštuonetuko rėmuose. Išlaikyti Šiaurės šalių paramą Lietuvos europinės ir euroatlantinės integracijos siekiams, palaikyti dėmesį „Šiaurinei dimensijai“, dalyvauti bendruose Baltijos jūros projektuose, toliau plėtoti ekonominius santykius su regiono šalimis.

Plečiant trišalius Baltijos valstybių ryšius, bendradarbiavimą Šiaurės ir Baltijos valstybių bendrose struktūrose, aktyviai dalyvaujant Baltijos Jūros Valstybių Tarybos veikloje, pirmą kartą dėmesį skirti Lietuvai prioritetinių transporto (Via BALTICA, RAIL BALTICA), energetikos (Baltijos jūros energetinis žiedas), aplinkosaugos projektų įgyvendinimui.

Siekti realizuoti su Rusija pasirašytus susitarimus, abipusės naudos pagrindu spręsti bendradarbiavimo ekonomikos, energetikos, transporto ir kitose srityse klausimus, plėsti kultūrinius ryšius, visuomeninį dialogą bei piliečių kontaktus. Siekti dalyvauti prasidėjusiame dialoge dėl Rusijos ir ES partnerystės, kurios svarbia grandimi turi tapti Lietuvos kaip būsimos Europos Sąjungos narės ir Rusijos ryšiai. Ypatingą dėmesį šiame kontekste skirti RF Kaliningrado srities perspektyvoms ir bendradarbiavimo iniciatyvų plėtojimui.

Palaikyti pragmatiškus santykius su Baltarusija, sprendžiant dvišalio bendradarbiavimo klausimus ir siekiant įtraukti šią valstybę į regioninio bendradarbiavimo ir Europos integracijos procesus.

Plėtoti ryšius tarp Baltijos jūros ir kitų regionų. Pasinaudojant turima patirtimi, plėtoti ryšius su Ukraina dvišaliuose ir trišaliuose – kartu su Lenkija – formatuose. Toliau plėtoti santykius su Vidurio Europos valstybėmis bei bendradarbiauti su Juodosios jūros baseino šalimis, siekiant realizuoti regioninės reikšmės projektus energetikos, transporto, ekonominio bendradarbiavimo, kovos su tarptautiniu nusikalstamumu ir kitose srityse. Šiose srityse skirti dėmesį bendradarbiavimui su Kazachstanu, Gruzija, kitomis Kaukazo ir Vidurinės Azijos valstybėmis.

14.4. EKONOMINĖ IR KULTŪRINĖ DIPLOMATIJA

Panaudoti užsienio politikos instrumentus realizuojant Lietuvos ekonominius interesus užsienio valstybėse, plėtojant eksportą ir pritraukiant investicijas. Siekti išnaudoti narystės Pasaulio Prekybos Organizacijoje teikiamus privalumus, plėsti ekonominio pobūdžio sutarčių tinklą.

Plėtoti Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių ryšius su šalies verslo struktūromis, o tuo pačiu plėsti prekybinę-ekonominę diplomatiją į įvairius pasaulio regionus bei šalis. Siekti plėtoti santykius ir aktyviai ieškoti naujų rinkų didelio potencialo Azijos, Artimųjų Rytų, Lotynų Amerikos šalyse. Skatinti Lietuvos valstybinių bei privačių institucijų ir struktūrų dėmesį šiems regionams ir valstybėms, ypatingai akcentuojant ekonominę santykių dimensiją.

Remti Lietuvos savivaldos struktūrų, visuomeninių ir nevyriausybinų organizacijų, akademinų institucijų, jaunimo organizacijų ryšių su partneriais užsienyje plėtrą.

Aktyviau pristatyti Lietuvos kultūros pasiekimus, mūsų kultūros paveldą užsienyje, visų pirma Lietuvai prioritetinėse valstybėse. Skatinti ir remti neseniai įkurto Lietuvos instituto veiklą šioje srityje.

Siekti, kad užsienyje gyvenantys lietuviai bei pastaruoju metu į užsienį išvykę Lietuvos piliečiai turėtų galimybes plėtoti tautinį ir kultūrinį savitumą, palaikyti ryšius su Tėvyne, dalyvauti plėtojant ekonominį ir kultūrinį bendradarbiavimą tarp Lietuvos ir užsienio valstybių. Šiam tikslui panaudoti Lietuvos diplomatinių atstovybių veiklos galimybes.

14.5. UŽSIENIO POLITIKOS TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

Toliau stiprinti Lietuvos Respublikos diplomatinį korpusą, atsižvelgiant į Lietuvos interesus vykdyti racionalią diplomatinių atstovybių plėtrą ir jų darbo optimizavimą. Stiprinti užsienio politikos strateginį planavimą.

Siekiant strateginių tikslų įgyvendinimo, įsteigti Lietuvos Respublikos atstovybes tose Europos Sąjungos ir NATO šalyse, kuriose Lietuva šiuo metu neturi tiesioginio atstovavimo. Vadovaujantis realiais ekonominiais, verslo, mokslo, meno ir kitais interesais bei siekiant kuo geriau išnaudoti Lietuvai naujų rinkų potencialą, steigti Lietuvos atstovybes kitose šalyse (Pietų Amerikoje, Afrikoje, Azijoje). Plėsti esančių diplomatinių atstovų akreditavimą trečiose šalyse bei Lietuvos garbės konsulų tinklą pasaulyje.

Sustiprinti visų valstybinių struktūrų administracinius gebėjimus, atsižvelgiant į Lietuvos integracijos į ES, NATO ir kitas tarptautines institucijas poreikius.

Siekti, kad užsienio politikos tikslų įgyvendinimas būtų skaidrus ir viešas procesas, įtraukiantis plataus politinio spektro, akademinų institucijų, nevyriausybinų organizacijų atstovus bei skatinantis visuomenės dialogą svarbiausiais Lietuvos ateities, jos dalyvavimo globalizacijos procese klausimais.